

SLOVENSKI TADRAN

LETO IV, ŠTEV. 13

Koper, petek 25. marec 1955

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

Ob občnih zborih kmetijskih zadrug koprškega okraja

PREUSMERITEV k donosnejšim kulturam

Te dni so na Koprskem občni zbori kmetijskih zadrug. Pravzaprav je že nad dve tretjini zadrug pregledalo lansko delo in se pomenilo o novih načrtih, druge pa bodo to storile do konca tega meseca. Občni zbori so izzveneli v živih razpravah članstva predvsem glede načinov izboljšanja kmetijske proizvodnje, in je prav, da sumiramo nekaj najpomembnejših ugotovitev, predlogov in načrtov. Zanimanje članstva za delo zadrug in za vprašanja kmetijstva na vasi sploh dokazuje tudi zelo visoka udeležba na občnih zboreh. Z izjemo Sv. Antona so povsod zabeležili 80 do 90 odstotni obisk.

Najbolj razveseljiva ugotovitev ob letošnjih občnih zboreh je nedvomno ta, da so zadrug v zadnjih dveh letih precej preusmerile svoje delo in to v pozitivnem smislu. Tendence za trgovinskim značajem zadrug so se začele umikati pospeševanju kmetijstva na posameznih področjih. To dokazujejo med drugim tudi podatki o prometu v lanskem letu, ki se je do 80% gibal v okviru kmetijskih dejavnosti. Vrednost kmetijske proizvodnje se je v primerjavi z letom 1951 povečala sicer le za 7%, vendar je treba upoštevati, da se investicije v kmetijstvu počasi rentirajo (obnova vinogradov, sadovnjakov, oljarsva, selekcija živine, semenarstvo in podobno) in da bodo rezultati vidnejši šele čez nekaj let.

Druga pomembna ugotovitev, ki ji bo treba po našem mnenju dati največ poudarka, je preusmeritev kmetijske proizvodnje k najdonosnejšim kulturam. Na občnih zboreh so zadrugniki posameznih zadrug s ponosom registrirali prve uspehe, bilo pa je tudi kup novih načrtov, o katerih velja povedati nekaj besed. Vzemimo na primer razširitev jagodnih nasadov na vse področje našega okraja. Povpraševanje za našimi jagodami je na svetovnem trgu zelo veliko in je bila povprečna cena lani 200 dolarjev za tono. Jagode so v glavnem gojili na področju Strunjana vendar je bil pridelek glede na veliko povpraševanje minimalen. Strunjanski zadrugniki so sklenili letos urediti nove plantaze jagod, prav pa bi bilo, da bi o tem vprašanju razmislile tudi druge zadrug, kjer so za to pogoj. Predvsem bo potrebno tesno sodelovanje s strokovnjaki Zavoda za pospeševanje gospodarstva, kajti vsaka tla niso primerna za rast, hkrati pa je tudi velika nevarnost zaradi rastlinskih boleznih.

Skoraj na vseh občnih zboreh so razpravljali tudi o obnovi oljčnih nasadov, vinogradov, sadovnjakov, mandeljevih in drugih nasadov in o razširitvi zemljišč za zgodnjo povrtnino. Seveda je bilo pri tem govora tudi o najrentabilnejših vrstah, ki jih bodo gojili. Veliko pozornost bodo posvetili letos razširitvi oljčnih nasadov. Do zdaj so nasadili okrog 200 hektarjev novih oljčnih nasadov s sadikami, ki so jih uvozili iz Italije, med domačimi sortami pa bodo najbolj upoštevali cepljeno beli-

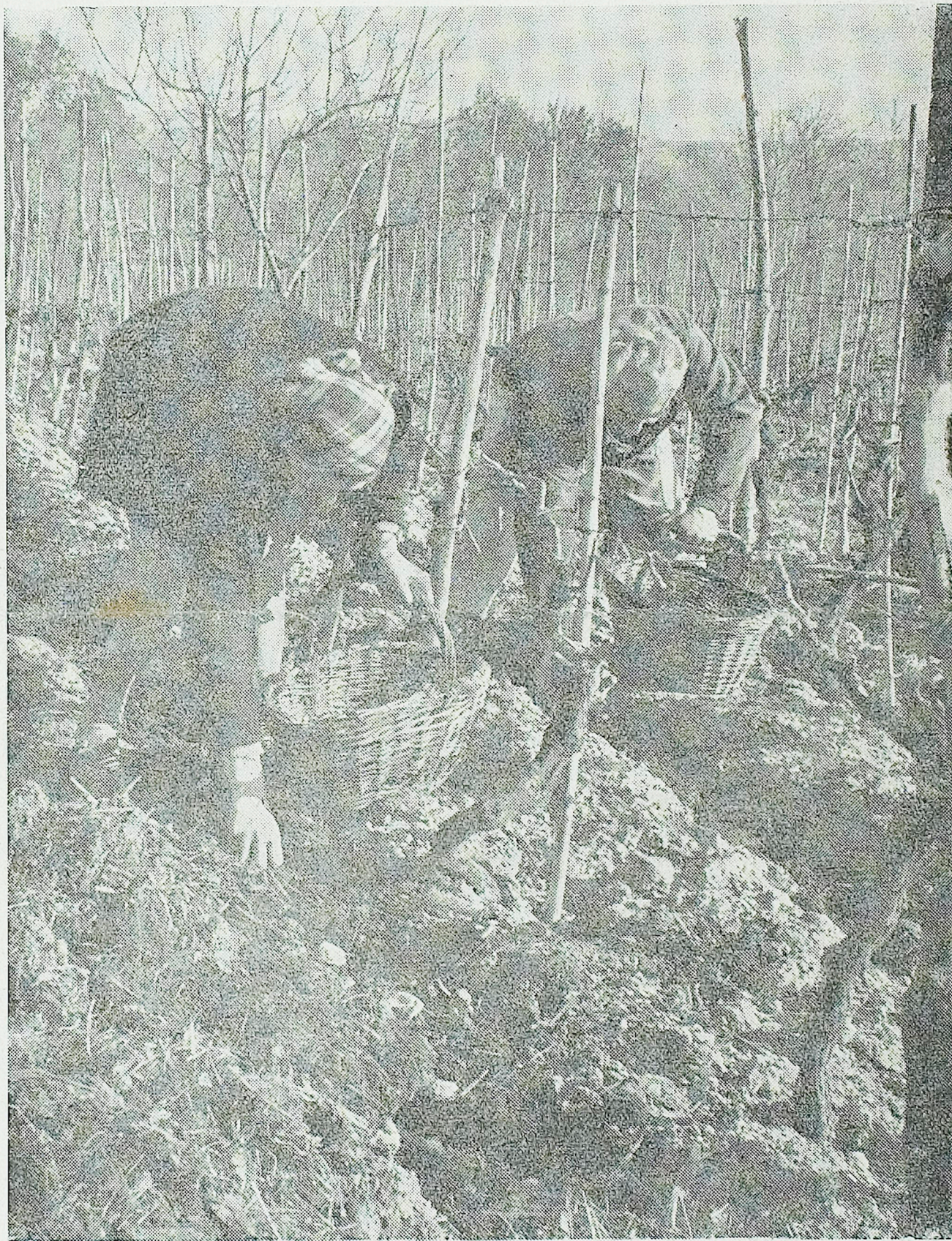
co, ki je najodpomejša in daje tudi največji odstotek olja. Pri vinogradništvu bodo dali prednost namiznim sortam. Obnoviti nameravajo okrog 50 ha, na novo urediti pa okrog 200 hektarov nasadov.

Vprašanje gojitve najdonosnejših kultur je seveda predvsem odvisno od sodelovanja med vodstvi zadrug in kmetijskimi strokovnjaki, seveda pa mora zadruga pokazati primerno pobudo in zanimanje za ta vprašanja. Naj s tem v zvezi omenimo dekansko in strunjansko zadrugo in zadrugo v Sv. Luciji. Dekančani nameravajo na primer urediti 20 ha velik mandeljev nasad po načelih modernega sadjarstva. Najprej bodo nasadili sadike grenkega mandelja, ki se jih škodljivci izogibljejo, kasneje pa jih bodo pocepili s sadiči sladkega mandelja zaradi primerjave, katera sorta se bo bolje obnesla. Strunjanski zadrugniki pa bodo letos zasadili 5000 kolov v bazenu za gojitev ostrig in računajo, da bodo že čez dve leti izvozili prvih pet vagonov kvalitetnih ostrig, ki so zelo iskani artikel na svetovnem tržišču. Zadruga pri Sv. Luciji pa si bo uredila večjo toplo gredo, kjer nameravajo gojiti kvalitetne in odporne vrtno sadike, s katerimi bodo oskrbovali vse področje bodoče piranske komune.

Eden najbolj perečih problemov, ki je prišel do izraza na vseh občnih zboreh zadrug, je pomanjkanje kmetijskih strojev na področju okraja in pomanjkljiva mehanizacija sploh. Res je sicer, da marsikje niso na stroje najbolj pazili in da jih tudi niso povsod najbolje izkoristili, vendar razpolagajo vse kmetijske zadrug na področju okraja le z 12 traktorji, da ne govorimo o motornih in drugih škropilnicah in številnih nujno potrebnih strojih, ki jih sploh ni. Letos bodo temu vprašanju posvetili precejšnjo pozornost, saj predvideva predlog okrajnega družbenega plana povečanje strojnega parka na 1 traktor na kolesih, 31 goseničarjev, 1 buldožer in 42 frez. Kmetovalci bodo dobili tudi kredit za nabavo orodja, živine, umetnih gnojil in drugih kmetijskih potrebščin.

Na splošno gledano, je smer našega kmetijstva, če jo gledamo skozi vsebino letošnjih občnih zborov kmetijskih zadrug, pravilna. Morda bo vrednost kmetijske proizvodnje ob koncu leta iz različnih vzrokov le malo večja kot lani, vendar bo mo vedeli, da smo postavili marsikje osnovo in da nam bodo dala prihodnja leta več. Slabo donosne kulture se bodo morale začeti umikati donosnejšim, kar velja zlasti za žito, ki tukaj nimajo zadovoljivih pogojev.

Veliko pozornost pa bodo letos posvetili tudi znanstveno raziskovalnemu delu na področju kmetijstva in gospodarstva sploh. Pri tem bodo pomagale z določenimi dajatvami zainteresirane gospodarske organizacije, ustanovili pa bodo tudi poseben sklad za napredek kmetijstva iz dohodnin kmetov v višini 15 odstotkov.

Krompir sadita

Kot vsako leto je tudi letos mišla pomlad. Kazalo je, da bodo že drugo polovico februarja zacvetele breskve in češnje, pa je namesto pravega cvetja nenadna sprememba vremena oblekla vinograde, sadovnjake in vrtove snežna odeja vse do morja in še ribiške čolne na morju. Vendar se je moral sneg kmalu umakniti gorkoti sončnih žarkov, ki so težko pričakovani končno le prodrli oblake. Zapihala je burja in osušila zemljo v vrhnjih plasteh. Kmetje so hitro pripravili krompirjevo seme, orodje in umetna gnojila

in vse skupaj odpeljali na polje. V že pripravljene jarke so nasuli gnojila in umetnih gnojil, položili seme in ga zasuli. Po več mesecih počitka je zemlja znova sprejela krompirjevo seme z zakasnitvijo dobrih 14 dni.

S skrbjo in upanjem se kmetje sprašujejo, kakšna bo letina. Zadnji val mraza je pobral mandeljne in zaustavil rast zgodnjemu grahu in zelenjavi. V normalnih letinah so grah in zgodnjo zelenjavo že začeli pobirati zadnji teden aprila, zgodnji krompir in češnje so bile na trgu

prvi teden maja. Letos pa se bo obiranje zaradi mrzlega vremena zakasnilo za dobrih 14 dni.

Kmetijski strokovnjaki pravijo, da lahko kljub tej majhni zakasnitvi pričakujemo dobro letino. Zadnji mraz je uničil veliko škodljivcev v zemlji in na sadnem drevju, ki jih je bilo južno vreme v februarju in marcu prebudilo k življenju. Kmetje naj gledajo, da bodo zemljo dobro obdelali in pognojili, ter vsajali in vsadili dobro in sortno seme, pa bodo pridelki obilni.

Sprehod PO SVETU

Začeli bomo z dogodkom, ki je prišel hipoma, in za nekaj dni potisnil v ozadje vsa pomembnejša mednarodna vprašanja. V pristolnici Združenih držav Amerike so namreč objavili dokumente zgodovinske jaltske konference, na kateri so Churchill, Stalin in Roosevelt krojili usodo narodov po drugi svetovni vojni. Pri odmevi na objavo teh dokumentov so se zgostili predvsem v vprašanju: zakaj se je ameriška vlada odločila objaviti te dokumente prav zdaj, čeprav je temu odločno nasprotovala angleška vlada in ni bilo pričakovati ugodnih odmevov tudi drugod po svetu. Večina komentarjev je prava zaprav napravnega logičen zaključek: republikanska vlada je hotela zadati hud udarec demokratu, ki zlasti v zadnjih mesecih ostro napadajo vladno zunanjo politiko in ji očitajo izoliranje ZDA. Če to drži, mora biti med obema ameriškim strankama res precejšnja napetost, vprašanje je le ali bo objava dokumentov bolj škodovala republikancem ali demokratom.

Pomudimo se zdaj nekoliko pri vsebini teh dokumentov, ki so pomembni tudi za našo državo. Med drugo svetovno vojno, ko se je napredno človeštvo z vso ogorčenostjo borilo proti fašizmu, so »veliki trije« razprahjali na Jaltski konferenci, ki niso imele s cilji tega boja ničesar skupnega. Namesto da bi upoštevali načelo pravice narodov do samoodločbe, so delili svet na vplivnostna področja in mešetarili z različnimi evropskimi državami in deželami Daljnega vzhoda.

Iz objavljenih dokumentov je med drugim razvidno, da je britanska delegacija v februarju 1945. leta zahtevala zase »odgovornost« nad področjem jugoslovansko - avstrijske meje, to se pravi nad Koroško. Prav tako so se Britanci zavzemali za svoj vpliv v Julijski krajini in zahtevali podporo od ZDA in Sovjetske zveze. Čeprav iz objavljenih ameriških zapiskov ni razvidno, ali so na konferenci sprejeli britanske zahteve, je poznejši razvoj dogodkov pokazal, da sta se Amerika in Sovjetska zveza z njimi strinjali. Naj s tem v zvezi omenimo pismo Stalina in Molotova Centralnemu komiteju KPJ leta 1948, v katerem sta kritizirala govor maršala Tita v Ljubljani. V tem govoru je maršal Tito jasno povedal, da male države ne bodo postale drobiž za mešetarjenje med velisilami. Razumljivo je, da je Stalin označil to izjavo za protisovjetsko, saj je bila povsem nasprotna od stališča, ki ga je on zauževal na Jaltski konferenci.

Čeprav je preteklo že deset let od jaltske konference, in se je marsikaj zgodilo drugače, kot so takrat predvidevali, so vendar jaltske spletke jasno opozorilo narodom sveta, naj bodo vedno pripravljene zavrniti vsak poskus nespoštovanja neodvisnosti in samoodločbe narodov. Teptanje teh načel samo zaostruje

V nekaj vrstah

HELSINKI. Stavka državnih delavcev in uslužbencev na Finskem traja že dalj časa. Promet je malo po vsej Finski prekinjen. Predsednik Finske vlade je nedavno imel govor v zvezi s stavko, v katerem je izjavil, »da bo agrarna stranka, če bo grozila nevarnost, zapustila vlado in prepuščila silam, ki podpirajo stavko, skrb, da urede to vprašanje«.

MOSKVA. Maršal sovjetske zveze Leonid Gorovov, znan iz druge svetovne vojne, ker je razbil nemški obroč okoli Leningrada, je v soboto 19. marca po dolgi boleznini umrl.

LONDON. Ugledni britanski fizik in strokovnjak za atomsko energijo prof. Frederick Soddy je izjavil, da je neumno trditi, da so poskusi z vodikovo bombo nenevarni. Radioaktivni žarki, ki se ob eksploziji sproščajo, lahko uničijo naravno bogastva države, privedejo do gospodarske zmede in propada. Pri pomnil je, da lahko eksplozije atomskih bomb tako spremenijo geografski sistem, da spravijo v nevarnost plodnost.

mednarodno napetost in preprečuje tako zelo potrebno sodelovanje med narodi.

V Zenevi še nekaj dni zaseda gospodarska komisija Organizacije Združenih narodov za Evropo. V njej je vključenih 29 evropskih držav, med njimi tudi Jugoslavija. Naloga te komisije, ki deluje že deset let, je odpravljati razlike med siromašnimi in bogatimi področji, kajti le tako bo možno razširiti osnovno za zdravno mednarodno sodelovanje. Komisija je doslej že imela nekaj uspehov, glavno breme pa je še vedno pred nj.

Na zasedanju v Zenevi so predstavniki različnih držav predvsem poudarili, da je treba vso pozornost posvečiti vprašanju evropskega Juga. Naš zastopnik Sergej Kraigher je navedel za to področje, ki bi obsegalo Jugoslavijo, Italijo, Grčijo in Turčijo, naslednje potrebe: skupno izkoriščanje vodnih sil za kmetijstvo in za pridobivanje električne energije, regionalne ukrepe za zgraditev mednarodnih cest ter regionalno akcijo za vzgojo strokovnih kadrov v kmetijstvu, gozdarstvu in industriji. V ta okvir spada tudi načrt, po katerem bo naša država izvažala v Italijo, Avstrijo in Zahodno Nemčijo okrog 5 milijard kilovatih ur električne energije. Neizkoriščene vodne sile v Jugoslaviji, katerih potencial računajo na 66 milijard kilovatih ur, bodo na ta način koristile še trem sosednim državam. Ne glede na tempo graditve v Jugoslaviji, ne bi mogli v prihodnjih tridesetih letih izkoristiti niti polovico tega potenciala. Sosednji področji Italija in Bavarska pa sta že skoraj povsem izrabili svoje hidroenergetske vire. Še pomembnejše pa je to, da razpolaga Jugoslavija z največjo količino vode prav v tistih mesecih, ko je drugod po Evropi najbolj primanjkuje.

Na načrt, ki predvideva izgradnjo petih velikih hidrocentral, bodo uresničili v približno dvajsetih letih. Naš delež bi bil v tem, da bi vračali v investicije doseženi dobiček s prodajo električne energije. Omenjeni način sodelovanja so pozdravile vse države v komisiji. Njen predsednik

Rusk pa ga je označil za najbolj posrečen primer, kako je treba razvijati mednarodno sodelovanje na gospodarskem področju.

In za zaključek še nekaj mednarodnih dogodkov, s katerimi pa je pretekli teden precej skoparil. V Angliji je laburistična parlamentarna skupina z neznatno večino glasov izključila iz svoje srede Bevana, kar dokazuje, da je nastopila resna kriza v stranki. Mnenja o Bevanem primeru so deljena, po vsej verjetnosti pa gre bolj za nasprotja med levim in desnim krilom v stranki kakor za osebni spor med Attleejem in Bevanom. Ko smo že v Angliji, naj omenimo še to, da se vedno bolj potrjuje glasovi o odstopu 81-letnega predsednika vlade Churchilla v korist zunanjemu ministru Edenju. Nekateri angleški časopisi pišejo, da se bo to zgodilo v prvi polovici aprila, Churchill sam pa še ni ničesar določenega povedal.

Konec tega tedna bodo v francoskem republikanskem svetu ponovno glasovali o dokončni ratifikaciji pariških sporazumov, s tem v zvezi pa so se tudi ponovno pojavile sovjetsko-francoske pogodbe. O tem se bomo pogovorili v prihodnji številki.

Kancler Adenauer je izjavil, da hrupni sprejemi nacistov, ki se vračajo iz zaporov, ne pomenijo oživiljanja nacizma v Nemčiji, ampak so izraz starega bojnega tovarištva

... in po isti logiki po nekaj letih:

»Oživiljanje nacizma?«

»Kje nekil Samo obujanje spominov na staro bojno tovarištvo...«

Trst in deželna avtonomija Furlanija-Julijska Krajina

Politične stranke in gibanje v Trstu, na Goriškem in v Furlaniji, zadnje čase zelo živo razpravljajo o vprašanju deželne avtonomije za Furlanijo in Julijsko Krajino. Tržaški občinski svet je na svojih izrednih sejah sprejel resolucijo, s katero se zavzema za ustanovitev te deželne avtonomije s posebnim statutom, kakor to predvideva italijanska ustava.

Da bi nam bila jasna zadeva deželne avtonomije v Italiji, je potrebno v prvi vrsti vedeti, da ima italijanska republika 19 avtonomnih dežel. Po ustavi pa ne uživa vseh 9 dežel enako avtonomijo, temveč jih je 14 z navadno samoupravo, pet pa s samoupravo s posebnim statutom. Med temi zadnjimi so Sicilija, Dolina Aosta, Trentinsko gornje Poadižje, Sardinija in Furlanija — Julijska Krajina.

Stošestnajsti člen ustave pravi namreč, da dobi teh pet dežel samoupravo v posebnih oblikah in s posebnim položajem na osnovi statutov. Potrebno je poudariti, da Furlanija — Julijska Krajina, še nima deželne avtonomije, ker se v času sprejema 116. člena ustave še ni vedelo, kakšne bodo dokončne vzhodne meje italijanske republike. V veljavni ni tudi še zakon za navadne deželne avtonomije za preostalih 14 dežel, ker vlada še ni predložila v odobritev ustreznega zakona.

Po londonskem sporazumu o rešitvi tržaškega vprašanja je postalo nujno začeti reševati vprašanje deželne avtonomije za Julijsko Krajino — Furlanijo. Seveda je pri tem nastalo vprašanje, kakšen položaj naj zavzame v tej deželni avtonomiji tržaško področje. Pri

tem so se pojavile razne spekulacije in manevri različnih gibanj in strank. Čeprav je bila sprejeta v tržaškem občinskem svetu resolucija z večino glasov za ustanovitev deželne avtonomije in za priključitev tržaškega področja k njej, je vendar dober del svetovalcev nastopil proti kakršnikoli avtonomiji, predvsem zaradi bojazni, da bi v tej deželni avtonomiji uživali Slovenci tiste pravice, ki jim pripadajo po ustavi in po londonskem sporazumu o ureditvi tržaškega vprašanja. Protij deželni avtonomiji so v glavnem nastopili monarhisti in bivši fašisti, kakor tudi kominformisti, ki so zahtevali posebno avtonomijo za tržaško področje, čeprav o tem ustava ničesar ne določa.

Pripomniti moramo, da se za kulisami teh manevrov in spekulacij skriva stara bojazen Sovinov in nestrupnežev, da bi slovenska narodnostna manjšina v avtonomni deželi Furlanija — Julijska Krajina uživala več pravic, kakor jih uživa doslej. Posebno to velja za Beneško Slovenijo in Goriško, kjer je položaj slovenske manjšine še neurejen, čeprav ji še stoji člen italijanske ustave jamči vso zaščito narodnostnih pravic, tako na kulturnem, kakor tudi na gospodarskem in političnem področju. Zal moramo ugotoviti, da je ta člen ostal dosedaj le mrtva črka na papirju. Iz dosedanjih izkušenj, ki so jih doživljali in jih še vedno doživljajo Slovenci v Italiji, se da sklepati, da bi razni Sovinovisti želeli ne samo, da bi ta člen italijanske ustave ostal mrtva črka na papirju, temveč da bi se Slovincem odvzele še tiste pravice, ki so si jih sami priborili in

24. REDNA SEJA OLO KOPER

Razprava o nepravilnostih pri izdelavi tarifnih pravilnikov

24. redno sejo obeh zborov OLO Koper so začeli z zaprisego dveh novih odbornikov Hrvatini Cirila in Hrvatini Jožeta, ki sta bila pred kratkim izvoljena v novopriključnih krajih bivše cone A. Vsi odborniki so nova tovariša, prva predstavnik ljudske oblasti omenjena go področja, toplo in iskreno pozdravili.

Dnevni red zasedanja je bil relativno kratek. Toda že po poročilu komisije za plače, ki je bilo prvo na dnevnem redu, se je razvila dolga in živahna razprava. Komisija je namreč nakazala določene pomanjkljivosti v zvezi z izdelavo tarifnih pravilnikov. V prvi vrsti so to roki, ki so jih skoraj vsa podjetja zakasnila, nadalje kršitev predpisov, ki določajo obravnavanje tarifnih pravilnikov v kolektivu in nazadnje še velika nesorazmerja med plačami in razponi plač v posameznih podjetjih.

Tako je n. pr. po podatkih komisije razvidno, da je razpon med najnižjo in najvišjo plačo v tovarni za predelavo in konserviranje rib Ex Ampelej v Izoli 9.000 — 30.000 dinarjev. V sosedni tovarni z isto dejavnostjo in približno iste velikosti Ex Arrigoni pa 8.700 — 40.000. Podobno nesorazmerje je tudi med sorodnimi ribiškimi podjetji »Riža« v Izoli (8.000 — 23.000 dinarjev) in »Ribičema« v Piranu (9.000 — 30.000 dinarjev), pa tudi med drugimi podjetji so še podobni primeri.

Po poročilu se je oglašil k besedi tov. Rado Pišot, ki je govoril o kvalifikacijah in podčrtal negativne težnje v podjetjih po zvišanju plač. Posebno ostro je kritiziral prakso sestavljanja tarifnih pravilnikov, ki je prišla do izraza v mnogih podjetjih, kjer so o tarifnih pravilnikih razpravljali le člani upravnega odbora in v najboljšem primeru člani delavskega sveta. Predlagal je skupščini, naj bi zavrnila vse tiste tarifne pravilnike, o katerih kolektivni podjetji niso razpravljali ne glede na to, če pravilniki ustrezajo ali ne vsem formalnim zahtevam. Dejal je, da je to groba kršitev načel delavskega samoupravljanja, ki je ne moremo dopustiti.

Odbornik Klun Karej je dejal, da ne obstajajo samo nesorazmerja med razponi plač in plačam, v podjetjih z isto dejavnostjo, velikostjo in problematiko, ampak tudi primeri, ko ima vodilno osebo v nekem manjšem podjetju znatno višje plače kot v velikem, na manj odgovornih mestih večje premjeme kot na bolj odgovornih itd., kar ni stimulativno, niti pravično. Naravno da velikost podjetja sama po sebi še ne more biti merilo, zato pa bi morali pri sestavljanju tarifnih pravilnikov vsekako upoštevati odgovornosti vodilnega osebja in problematiko posameznih podjetij.

Predsednik gospodarskega sveta Gino Gobbo je v razpravi poudaril potrebo dejanske ocenitve dela pri sestavljanju tarifnih pravilnikov. Pri tem bi podjetja morala nujno upoštevati razen kvalifikacije in prizadevanja pri delu, tudi odnos posameznika do strojev in naprav. Nadalje je predlagal, naj bi podjetja čim prej začela nagravati delavce za štednjo pri materialu in se poslužila določb uradnega lista, ki dovoljuje tako nagravanje pred delitvijo dobička. Na ta način bi mobilizirali skrite rezerve v podjetjih.

Tudi drugi odborniki so govorili o sistematizaciji delovnih mest in o uvajanju norm v proizvodnji. Poudarili so potrebo stimuliranja, hkrati pa tudi, potrebo po določitvi točnih norm, tako da bo vsak delavec vedel, kaj in koliko mora narediti v določenem času. Tovariš Julij Beltram je ostro kritiziral neodgovorni odnos podjetij, ki zavlačujejo s tarifnimi pravilniki. S tem nastaja nevarnost, da bomo zakasnilj tudi z začetkom realizacije družbenega plana, kar lahko glede na velike investicije, ki so predvidene v tem letu, povzroči veliko gospodarsko škodo.

Razpravo je zaključil predsednik tov. Kralj Franc, ki je dejal, da mora okrajni ljudski odbor enotno nastopati in uveljaviti svoj sklep za 5% znižanje plač. Seveda je treba pri tem s pravilno postavljenimi normami omogočiti, da bodo vestni in požrtvovalni delavci za svoje delo prejeli potrebno nagrado.

Ob zaključku je OLO sprejel sklep, da roka za sestavo tarifnih pravilnikov ne bo podaljšal in bo do podjetja, ki do 1. aprila ne bodo predložila tarifnih pravilnikov, nosila posledice, ki jih določajo tozadevni predpisi. Odbor je tudi potrdil komisijo za odobritev tarifnih pravilnikov.

V nadaljevanju seje so odborniki sprejeli odlok o upravljanju in uporabi sredstev iz fonda za varstvo otrok in več predlogov gospodarskega sveta. Na prihodnji seji, ki bo v soboto, pa bodo odborniki razpravljali o družbenem planu za leto 1955.

Razvijanje in utrjevanje delavskega samoupravljanja

dvig proizvodnosti, splošna in strokovna vzgoja delavcev — glavne naloge sindikalne organizacije

V petek je bil v Kopru občni zbor krajevnega sindikalnega sveta koprške komune. Za odbor je poročal tov. Široelj Stanko, ki je v prvi vrsti podčrtal naloge sindikatov pri upravljanju in razvijanju delavskega in družbenega samoupravljanja ter njihovo vlogo pri mobilizaciji za dvig proizvodnje in s tem v zvezi kupne moči ter življenjskega standarda delovnih ljudi. Dotaknil se je nadalje dela sindikatov pri uvajanju novega plačnega sistema za nepristransko in pravično določanje tarifnih postavk in poudaril pomoč, ki jo morajo dati v tem pogledu sindikalne organizacije delavskim svetom in upravnim odborom v podjetjih.

V poročilu je posebej obravnaval vprašanje strokovne in splošne vzgoje članov sindikata ter uspehe strokovnih predavanj in tečajev. V minulem letu je bilo v Kopru in okolici 65 strokovnih tečajev, ki se jih je udeleževalo 1335 članov sindikata. Zlasti sta dobro organizirali strokovni študij podjetja Slavnik in tovarna ključavnic Lama v Dekanih. Vendar katerih podjetjih sploh ne posvečajo stanje še zdaleč ni zadovoljivo. V nevzgoji delavcev nikakršne skrbi. Končno tudi ne gre le za strokovno vzgojo v ozkem smislu pridobitve in izpolnjevanja poklica, ampak za strokovno vzgojo, ki naj bi delavcem tudi pomagala pri upravljanju podjetij in proučevanju ekonomske problematike.

V toku leta so sindikalne podružnice priredile 118 ideološko-političnih in 42 splošno izobraževalnih predavanj. Glede na število članov sindikata je to odločno premalo. Sploh je pereče vprašanje kulturnega udejstovanja. Vzemimo za primer delavsko prosvetno društvo Svoboda, v katerem sodeluje komaj 7% organiziranih članov sindikata. Podobno stanje je glede naročnin na razne časopise, predvsem na tiste, ki obravnavajo delavsko problematiko.

V tem pogledu je pohvalna iniciativa sindikalne podružnice podjetja Slavnik, kjer je že velika večina članov naročena na Delavsko enotnost. Podružnica je tudi napovedala tekmovanje za širjenje delavskega tiska vsem drugim sindikalnim podružnicam. V športnih organizacijah sodeluje 290 članov sindikata. Najboljša v tem pogledu je sindikalna podružnica podjetja Stil, katere nogometna ekipa je v toku leta odigrala 36 tekem.

Čeprav je splošno stanje organiziranih delavcev v sindikatu zadovoljivo, saj je vključenih v to organizacijo nad 93% delavcev, so vendar nekatera podjetja z zelo visokim odstotkom delavcev, ki niso vključeni v sindikat. Med njimi je na prvem mestu Slovenija ceste, kjer je kar 65% neorganiziranih delavcev. Tudi v Pleskarski zadrugi stanje ni mnogo boljše. Presenetljivo je, da je celo med uslužbenci in delavci LOMO 17 tovarišev, ki niso vključeni v sindikat, 9 pa pri OLO Koper. Vse podružnice so pravočasno izvedle redne letne občne zbornice. Izjema je le sindikalna podružnica Narodne banke.

Med razpravo se je več tovarišev dotaknilo sestavljanja tarifnih pravilnikov in normiranja v proizvodnji. Tovariš Cizej, delegat sindikalne podružnice hotela Triglav in član okrajnega odbora gostincev, je omenil naravnost čudovit odnos nekaterih podjetij, ki so odlašale s tarifnimi pravilniki in čakala posebnih navodil, med tem ko je bilo vse potrebno že zdavnaj obrazloženo v Uradnem listu. Tudi tov. Cink Stojan je poudaril pomankljivo proučevanje zakonov in uredb in dejal, da je prav to pogosto vzrok kršitev predpisov. Poudaril je potrebo intenzivnejšega dela pri uvajanju norm.

O tem je govoril tudi delegat Slovenija cesta, ki je kritiziral normiranje v njihovem podjetju, češ da so norme previsoke in jih delavci ne morejo doseči niti 70%. Postavil je vprašanje sodelovanja med delavci in tehničnim aparatom in dejal, da to sodelovanje pri njih ni prišlo do izraza. Delegat Trgovskega doma v Kopru pa je zahteval, naj bi bila trgovska podjetja samostojnejša v pogledu planiranja prometa. Dejaj, da je okrajni gospodarski svet zahteval, da njihovo podjetje planira promet na podlagi doseženega prometa

v lanskem letu, čeprav ni stvarnih pogojev, da bi zmogli tako visoko postavljen plan. Delegat tovarne ključavnic Lama je govoril o delu sindikalne podružnice v svojem podjetju. Skupno z vodstvom so z ustanovitvijo menze zaprtega tipa zadovoljivo rešili vprašanje prehrane. Organizirali so strokovni tečaj, več predavanj in predvajanj strokovnih filmov itd. Ob tej priložnosti je poudaril potrebo po vajeniški šoli, s čemer bi se podjetja izognila visokim stroškom, ki jih imajo s pošiljanjem vajencev v Ljubljano in v Idrijo. Obenem pa bi tudi lažje kontrolirali uspehe, ki jih dosegajo vajenci v šoli.

Predsednik okrajnega sindikalnega sveta tov. Rado Pišot je v razpravi med drugim podčrtal vlogo sindikatov pri formiranju komun. Decentralizacija prinaša vedno večje pravice kolektivom, toda hkrati tudi večjo odgovornost. Zato je potrebno večje udejstvovanje delavcev kot sindikalistov v raznih svetih in komisijah, kjer morajo zastopati svoje razredno politično in gospodarsko stališče ter se boriti proti partikularizmu in dru-

gim ozkim gledanjem in pri tem zastopati koristi vsedružbene skupnosti. Nadalje je govoril o vlogi članov sindikata na podeželju, njihovemu delu v zadrugah in množičnih organizacijah. Tu morajo biti delavci nosilci naprednega mišljenja in aktivno posegati v problematiko na vasi. Dotaknil se je tudi vzgoje delavske mladine. Nadalje je dejal, da bi bila potrebna večja iniciativa za gradnjo stanovanjskih hiš v lastni režiji podjetij, priporočil je tekmovanje v pogledu štednje med posameznimi podjetji, podčrtal potrebo vajiške šole ali tečaja in sindikalne šole ali tečaja, kjer bi se delavci seznanjali z gospodarsko problematiko in usposabljali za upravljanje podjetij.

Čeprav je bila razprava razgibana in občni zbor uspešen, bi bilo verjetno boljše, če bi imeli delegati na razpologo več časa, da se pogovorijo o svoji organizaciji in o njenem delu. Mnogo je namreč bilo tovarišev, ki so morali oditi z večernim avtobusom. Zato je trajal občni zbor le dobri dve in pol uri, kar je za tako posvetovanje vsekakor premalo.

Več razpravljanja o bistvu komun

Tudi v Postojni so izvolili začasno politično vodstvo

Minuli teden je bil v Postojni skupni sestanek občinskih odborov Socialistične zveze in komitejev ZK občin Postojna, Planina, Hruševje. Namen sestanka, ki sta mu prisostvovala tudi sekretar komiteja ZKS skupnosti komun Koper tov. Kajtimir in ljudski poslanec tov. Babič, je bil pregled opravljenega dela na terenu v zvezi s pojasnjevanjem vloge komun, izvolitev začasnega odbora in komiteja obeh organizacij in razprave o delu in nalogah obeh organizacij.

Sekretar občinskega komiteja ZK Postojna tov. Smrekar je v daljšem poročilu podčrtal uspehe naše neodvisne zunanje politike v borbi za mir v svetu. Natančneje je v referatu govoril o delu SZDL in ZK ter o vlogi, ki jo imata obe organizaciji v tem obdobju.

Dosedanja vodstva obeh organizacij bodo izkoristila številne sestanke na terenu, občne zbornice društev, predvsem pa zbornice volivcev in na njih tolmačila vlogo komun v naši družbeni ureditvi. Toda čeprav so si prizadevala, da bi razprava na terenu slonela predvsem na politični in družbeni vlogi komun, razvijanju samoupravljanja in sodelovanja, mnogi sestanki niso prešli okvira ozkega razpravljanja o teritorialni razdelitvi in gospodarski zmožljivosti bodoče komun.

Zato so na konferenci sprejeli kot osnovno nalogo politično delo na terenu v tej smeri, nenehno pojasnjevanje bistva komun v naši družbeni ureditvi, pojasnjevanje vloge volivcev itd. Posamejni tovariši so poudarili potrebo po aktivnejšem sodelovanju komunistov v družbenih organizacijah še posebej v društvu prijateljev mladine. Sklenili so, da je potrebno spraviti z mrtve točke vprašanje ustanovitve delavske prosvetnega društva »Svobode« in se pogovorili o pomoči SZDL in ZKS pri reorganizaciji in postavljanju skupnih vodstev.

Temu delu se bodo odslej lažje posvetili, ko je teritorialno vprašanje v glavnem rešeno. V sklop bodoče komun bosta prišli sedanji občini Postojna in Hruševje v celoti ter del občine Planina. Komun bo obsegala področje 27.824 ha z 10.752 prebivalci. Do večjih razprav o teritorialni razdelitvi je prišlo le v obrobni krajih, predvsem v Prestranku in Rakovi dolini. Spor v Prestranku je nastal zaradi mnenja kolektiva Javor, da se priključi komuni Pivka, medtem ko je drugo prebivalstvo težilo k Postojni. Vprašanje je rešil zbor volivcev, na katerem so Prestrančani izglasovali prikljuitev k postojnski komuni. Medtem pa še vedno ni rešen spor med Cerknico in Postojno zaradi Rakove doline. Tudi komisije, ki so se s tem ukvarjale še niso prišle do nekega zaključka, kar pa bo treba seveda čimprej urediti.

Med najvažnejšimi trenutnimi nalogami SZDL in ZK je tudi pravilno pojasnjevanje novega načina nagradjevanja delavcev v proizvodnji in borba proti vsem nesocialističnim tendencam v nekaterih podjetjih, kjer skušajo posamezniki zmanjšati pomen novega sistema in ga prikazovati v napačni luči.

Na konferenci so se dotaknili tudi priprav za proslavo 10. obletnice osvoboditve in poudarili potrebo po koordinaciji dela raznih organizacij in društev ter sestavitvi enotnega programa.

Ob zaključku konference so izvolili 15 članski začasni komiteji ZK in 19 članski SZDL za bodočo komun. V obeh vodstvih so zastopani predstavniki vseh treh občin. Zal pa je pri tem spet prišla do izraza že tradicionalna postojnska navada, da ženske ne prihajajo v poštev, saj je od 19 članov odbora SZDL samo ena ženska, v komiteju pa dve. Čeprav ne mislimo na tem mestu ugotavljati zakaj tako, bi bilo vendarle potrebno, da tudi v Postojni enkrat začnemo več delati na vključevanju žena v naše družbeno življenje.

Iz Ilirske Bistrice

V zvezi z ustanavljanjem komun nastopajo v posameznih krajih nekatera vprašanja, ki jih bo treba razčistiti. Tako se prebivalci vasi Dolenje v občini Jelšane še niso odločili za prikljuitev h komuni Ilirska Bistrica. Kot zahtevo navajajo postavitev trgovine v njihovi vasi. Ta zahteva ni opravičena, ker imajo trgovino v neposredni bližini v Jelšanah. Tudi v občini Knežak je še vas Bač, ki se še ni odločila za prikljuitev k Il. Bistrici, medtem ko so se prebivalci vseh ostalih vasi občine že odločili. V sedanjem sezamskem okraju je nekaj vasi, ki se želijo priključiti komuni Il. Bistrica. To vprašanje bosta rešila sporazumno sedanja okrajna Postojna in Sežana.

Občina Jelšane meji na sosedno hrvatsko republiko. Kmetijska zadruga odkupuje les za LR Slovenijo in LR Hrvatsko. Kar odkupi lesa za Hrvatsko, je do 3000 din in tudi več dražji za kubični meter. To ne vpliva dobro na tamkajšnje kmetovalce.

Treba bo tudi čimprej določiti, kaj spada pod gozd in kaj pod pašnik. Dogodil se je primer, da je logar prijavil kmeta, ki je posekal mejo med njivama, s čemer je le izboljšal njive, toda se je moral zato zagovarjati pred sodiščem.

Učenci glasbene šole se pripravljajo za javni nastop. Pretekli teden so nastopili za starše in ljubitelje glasbe. Izvajali so razne narodne pesmi in sonate Čajkovskega in Griega. S posameznimi točkami je nastopilo tu-

Uspešno delo prostovoljnih gasilskih društev koprškega okraja

Na občnem zboru okrajne gasilske zveze so gasilci dali obračun o svojem enoletnem delu. Iz poročil predsednika, tajnika in poveljnika brigade lahko razberemo, da so dosegli v minulem letu lepe uspehe, ki so še toliko bolj pomembni, ker na Koskem ni bilo nobene tradicije in so vsa društva še zelo mlada. Minilo je namreč komaj nekaj let, odkar so ustanovili prvo prostovoljno gasilsko društvo.

Danes ima gasilska brigada skupaj 109 operativnih članov, 3 članice in 43 pionirjev. Organizirani so v 8 prostovoljnih gasilskih društvih, ki delujejo v koprškem okraju. Lansko leto so izvedli 214 suhih vaj, pri katerih je sodelovalo nad 1800 članov, mladincev in pionirjev, mokrih vaj pa se je udeležilo nekaj nad 220 članov. Okrajna gasilska zveza je v okviru tekmovanja primorskih gasilcev izvedla tudi okrajno tekmovanje, oktobra meseca pa veliki gasilski festival, ki se ga je udeležilo 1200 gasilcev iz vseh krajev Slovenije.

Prostovoljni gasilci so večkrat prišli na pomoč ter so uspešno intervenirali pri 33 požarih in rešili za več milijonov dinarjev ogrožene imovine prebivalstva.

Najlepše uspehe je brez dvoma doseglo prostovoljno gasilsko društvo v Dekanih. Na okrajnem tekmovanju je pustilo za seboj vsa druga društva in se je izkazalo kot najboljša na Koprskem. Nato se je društvo udeležilo tudi tekmovanja najboljših društev Primorske in doseglo tretje mesto. To je vsekakor lep uspeh, saj je tekmovalo mnogo društev, ki delujejo že več desetletij.

Ko je predsednik gasilske zveze, tov. Klun Karel, govoril o delu gasilskega društva, je zlasti poudaril potrebo širše agitacije in propagande za vpis v prostovoljna gasilska društva. Omenil je, da tudi okrajni festival, čeprav je izredno uspešen, prav zaradi pomanjkanja propagande ni dosegel svojega namena v pogledu popularizacije gasilstva. Podpredsednik OGZ pa je dejal, da so v tem pogledu pričakovali več razumevanja s strani množičnih organizacij. Dejstvo je namreč, da te organizacije ne dajejo gasilstvu tiste pomoči, ki bi jo morale in bi jo lahko dale.

V razpravi so se posamezni člani prostovoljnih gasilskih društev predvsem pritoževali, da naletijo pogostoma na veliko nerazumevanje tudi pri občinskih ljudskih odborih. To so omenili predvsem tovariši iz Dekanov in Marezig.

Predstavniki gasilskega društva iz Dekanov je omenil tudi težavo, ki jih imajo s popravilom motorne brigalne. Dejaj, da je že 6 mesecev v delavnici podjetja Slavnik, kljub

vsem obljubam, da jo bodo hitro popravili. Medtem pa je v Dekanih vedno več industrijskih objektov, kjer bi lahko požar povzročil ogromno škodo. Tudi drugi tovariši so se pritoževali zaradi pomanjkljive opreme. Sicer je razumljivo, da spričo nezadostnih finančnih sredstev ni bilo mogoče v nekaj letih sodobno opremiti vseh društev, vendar pa pomembno manjkajo najosnovnejše stvari. Med drugim je najnujnejše nabaviti prevozno sredstvo za prostovoljno gasilsko društvo v Piranu. Razen pomanjkanja opreme imajo skoraj vsa društva tudi velike težave s strokovnim kadrom. V tem pogledu so zadnje leto naredili korak naprej, ker je bilo več gasilcev v gasilski šoli v Medvodah. Veliko pomoč so nudili tudi poklicni gasilci.

V pogledu širjenja in utrjevanja gasilstva je posebno razveseljivo dejstvo, da imajo skoraj vsa prostovoljna društva tudi pionirske desetine. Koprsko gasilsko društvo pa te dni ustanavlja še žensko ekipo.

Občni zbor je v imenu gasilske zveze Ljudske republike Slovenije pozdravil tovariš Vrhovec, ki je med drugim dejal, da z veseljem ugotavlja velik napredek v koprškem okraju, ki se kljub težavam lepo razvija. Poudaril je zlasti nalogo prostovoljnih gasilskih društev v sprovanju preventivnih ukrepov in povezavo s SZDL, ki bo podprla delo gasilskih društev. Obenem je povabil vsa društva, da se pripravijo za dve pomembni gasilski manifestaciji v letošnjem letu, ki bosta ob 85-letnici ustanovitve prvega slovenskega gasilskega društva ter 95-letnici ustanovitve prvega gasilskega društva v FLRJ.

Pred zaključkom občnega zbora so delegati potrdili letni proračun ter izvolili 5 članski iniciativni odbor za ustanovitev gasilske zveze in 4 delegate za republiški plenum.

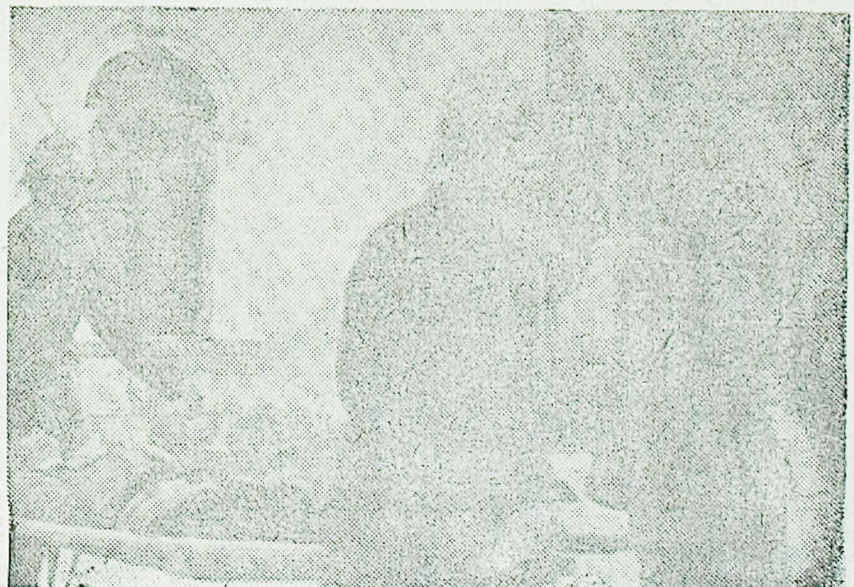
Na kratko

Reška ladjedelnica »9. maj« je splošila turbinsko ladjo »Sibenika«. To je tretja ladja iz serije tramperjev tipa »Jadrans«. Nova ladja kakor tudi ostale bo lahko nosila nad 10.000 ton tovara, namenjena je prosti plovbi, njena hitrost znaša 13 milj na uro. Ladji je botroval poslanec Sabora Hrvatske Vicko Kristulović.

V začetku aprila bodo v tovarni glinice in aluminija v Kidričevem spustili v pogon nove peči za elektrolizo. Ko je začela tovarna obratovati, je delovalo štirideset električnih peči; do konca aprila je predvideno, da bo začelo obratovati še šestdeset peči. Vse peči bodo proizvajale aluminij. V začetku tega leta so proizvedli 4000 ton glinice. Lani je proizvodnja glinice v Sloveniji znašala nad 10.000 ton.

Naša lesna industrija izvažala vedno več lesnih izdelkov. Lani je na tujih tržiščih prodala za približno dve milijardi dinarjev, odnosno dokrat več kot leta 1952.

Največji uvoznik naših lesnih izdelkov sta ZDA in Velika Britanija.

Gasilci pri vajah

Napredek živinorejske zadruga v Hruševju pri Postojni

V Hruševju pri Postojni uspešno deluje živinorejska zadruga. Ze leta 1889 je bila tu ustanovljena mlekar-ska zadruga, katero so leta 1947 preimenovali v živinorejsko zadrugo. Zadruga šteje danes 422 članov. Ima svoj mlekarški obrat, kjer sta zaposlena dva kvalificirana mlekarja. Dnevno sprejme povprečno po 2000 litrov mleka, katerega večinoma predela v surovo maslo in z njim oskrbuje bolnice v Kopru, Postojni in Senožečah. Pasterizirano mleko pošilja tudi na Reko.

Namen in naloga zadruga je pospeševanje živinoreje. V ta namen je zadruga nabavila štiri plemenske bike in jih dala v oskrbo kmetom, ki so dobri gospodarji in uživajo med člani največ zaupanja. Na ob-

možju zadruga je najbolj razširjena sivorjava pasma. Živinorejci svojo živino dobro oskrbujejo. Izredno lepo živino imajo v Sajevčah.

Zadruga namerava uvesti popoln rodovnik, ki je trenutno še pomanjkljiv. Tako ni v rodovniku izredno lepa krava posestnice Marije Vadnjal iz Studenca. Ta krava je po plemenski ceni vredna veliko nad stotisoč dinarjev, toda ne izvajajo molzne kontrole in ni nobenega, ki bi poskrbel za vzrejo telet za plemo. Podobno je tudi v Rakulku.

Zadruga plačuje mleko po odstotkih tolsče. Mnogokrat je odvisno od živinorejcev samih, kakšen odstotek tolsče bo dalo mleko.

Nedavno je zadruga sklenila z Državnim zavarovalnim zavodom pogodbo, s katero je omogočila svojim članom, da so zavarovali svojo živino po izredno ugodnih pogojih. Premije so v gotovih primerih tudi za 50 odstotkov nižje kot drugače.

Seveda ima zadruga pri svojem delu tudi težave, vendar jih uspešno premaguje in si tako utira pot k nadaljnjemu napredku.

—ši—

Zaključek kmetijsko nadaljevalne šole v Šmarjah

Kot povsod na Koprskem, je bila tudi v Šmarjah zaključena kmetijsko nadaljevalna šola. V torek smo imeli majhno svečanost z zakusko, da se bodo gojenci z večjim veseljem spominjali na šolo in jo v prihodnjem letu še raje obiskovali. Učenci in učitelji so se razšli v prepričanju, da trud ni bil zaman, in da bodo v življenju lahko koristno uporabili pridobljeno znanje. Najboljši so dobili knjižne nagrade, predavateljem pa so darovali po eno leposlovno knjigo.

Gojenci so pouk dokaj redno obiskovali, čeprav so skoraj vsi zaposleni v tovarnah. Večina se je z vsjo resnostjo zagrizla v učenje. Posebno radi so imeli praktične predmete, saj je to v neposredni zvezi z njihovim delom. Skoda le, da predavatelj gospodarstva zadnje čase ni mogel redno prihajati, ker je imel težave s prevoznim sredstvom.

Dekleta so bila zelo zadovoljna z gospodinjstvom. Letos so kuhinjo izpopolnili s potrebnim inventarjem, kar jim je omogočilo redno delo. Jedilniki so bili pripravljani za splošne potrebe in za denarno zmogljivost prebivalcev na podeželju. Pri delu so uporabljali sodobne električne pripomočke. Gojenke so se spoznale z vzorno urejeno sodobno kuhinjo. Doma so že preizkusile marsikak cenjen jedilni recept.

Mnogi so mnenja, da bi morala biti šola bolj praktičnega značaja in ob primernejšem času. K gospodinjstvu dekleta zelo pritegne poučevanje kuharskih receptov. Slišimo pa, da v posameznih vaseh tega predmeta niso imeli. Marsikje manjka učnega kadra, posebno predavateljev za gospodarstvo. Koristno bi bilo privediti ob zaključku šole ogled vzornih kmetijskih posestev. Učenci, katerim primanjkuje osnovnega znanja, bi se morali združiti in imeti zanje pouk posebej. Predmetnik naj bi skrčili na minimum. Poleg praktičnih predmetov naj bi ostali samo še slovenščina, računstvo in zdravstvo. K pouku bi lahko pritegnili tudi dobre kmete - praktike, ki jih je na našem podeželju precej.

Čeprav smo občutili razne pomanjkljivosti, moramo reči, da je kmetijsko - nadaljevalna šola v Šmarjah dosegla svoj namen.

Vaščan.

SAMO DO 10. APRILA JE ŠE ČAS, DA SE VPIŠETE V ČLANSTVO PREŠERNOVE DRUŽBE IN SI ZAGOTOVITE ZA ČLANARINO 300 DIN 5 KNJIG (ZA DOPLAČILO 50 DIN PA CELO 6) IN UDELEŽBO PRI VELIKEM NAGRADNEM ŽREBANJU, V KATEREM BO IZZREBANIH VEČ STO DOBITKOV MILIJONSKE VREDNOSTI

POSOJILNICA IN HRANILNICA V KOPRU

vabi

vse svoje člane, da se udeležijo

VI. rednega letnega občnega zбора

ki se bo vršil v torek 29. marca 1955 ob 17. uri v prostorih hranilnice v Kopru, Čevlarska ulica 2.

Statut prihodnje koprsk občine

Komisija za statut pri iniciativnem odboru koprsk občine je izdelala statut prihodnje koprsk občine. Statut bo najprej potrdila posebna komisija pri iniciativnem odboru koprsk komunale skupnosti, nato pa ga bodo poslali v potrditev izvršnemu svetu ljudske republike Slovenije. Statut so naredili po vzorcu Kranja in Ljubljane, vendar s spremembami, ki upoštevajo tukajšnje razmere.

Iz Divače pa nam poročajo, da je komisija za statut pri iniciativnem odboru divaške občine tudi že izdelala statut prihodnje divaške občine.

Goče na Vipavskem

V soboto je mladina iz Goč uprizorila igro »Zupanova Mioka«. Igralci so svoje vloge dobro podali. Nastop je pripravila učiteljica, za kar zasluži priznanje.

Pod vodstvom domačega pevcevodje je nastopil tudi pevski zbor. Pesmi so bile dobro naštevirane. Poslušalci so čakali, da bodo slišali tudi kako partizansko pesem. Saj so radi poslušali tudi stare pesmi, ki so vedno lepe, in dali priznanje pevcevodji in pevcem, vendar bi bilo prav, če bi zbor zapel tudi nekaj pesmi iz naše borbe za svobodo.

Pogled na Hruševje

Bukovje pri Postojni

Zadnje dni preteklega tedna je bilo pri nas opaziti napeto pričakovanje za kulturno prireditev mladine, žena in mož iz Bukovja, Predjame, Gorenj in Belskega. Po dolgem zatišju in kulturnem spanju smo dne 19. in 20. marca videli nastopati našo mladino in nekaj starejših. Večkrat prej je kazalo, da bo mladina le pokazala svoje sposobnosti, toda je vedno prišlo do slabega zaključka in vse je znova zaspalo. V kraju je prevladovalo mnenje, da mladina ni sposobna za kako resnejše delo. Prireditelj so organiziral za zaključek gospodinjstkega tečaja, ki ga je obiskovalo razen številnih deklet tudi nekaj žena. Mladina je uprizorila dve veseloigrini in nastopila z narodnimi plesi, moški pevski zbor pa je zapel več narodnih pesmi. Zbor vsekakor dobro napreduje, za kar gre zasluga požrtvovalni pevovodkinji. Šolska mladina pa je uprizorila otroško igrico »Rdeča kapica«.

V nedeljo so dekleta in žene gospodinjstvo-kuharskega tečaja privedle razstavo vsakovrstnih kuharskih in ročnih del. Pokazale so, da to zimo niso držale križem pok in gledale, kako pada sneg, ampak, da so delale in se nekaj koristnega naučile.

Ljudje so se zadovoljni vračali na svoje domove, saj so se dobro zabavali in nasmejali veselim prizorom na odru. Želimo, da bi pobudniki te uspele prireditve nadaljevali začeto delo. Ko bo dograjen nov kulturni dom, bodo lažje pokazali še kaj večjega. —M—

Bodoča komuna Postojna

Na zadnji seji LOMO Postojna so razpravljali med drugim tudi o bodoči komuni — občini — ki bo poleg Postojne zajemala še sedanjo občino Hruševje in delno občino Planina. Da bi pravočasno izvedli vse priprave, so izvolili osem odbornikov za iniciativni odbor, ki bo štel 15 članov. Štiri odborniki bodo imenovali še za občino Hruševje in tri za občino Planina. Odbor se je že sestel in postavil komisijo za statut in komisijo za organizacijska in kadrovska vprašanja.

Na seji so razpravljali o bodočih krajevnih odborih, kje naj bi bili in kakšne naj bi bile njihove kompetence. Odborniki so bili mnenja, da bi bili odbori v Prestranku, v Hruševju, v Belskem, v Landolu in v Planini. Krajevne pisarne bi bile v Bukovju, oziroma v Belskem za ves predel Podgore, v Hruševju in v Prestranku pa naj bi bile take pisarne pri krajevnih odborih. Za Planino pa naj bi odločili tamkajšnji prebivalci na zboru volivcev. LŠ.

Kje si, pomlad

Upravičeno bi lahko zastavili gornje vprašanje. V ponedeljek je bil po koledarju prvi dan pomladi, pa je bilo, pot da smo v kasni jeseni, v višjih legah pa je padal sneg. Kmetje komaj čakajo, da bi nastopili lepi in sončni dnevi. Razna dela v vinogradih in na njivah so že tako v zakasnitvi. Sneg in mizli vetrovi so zaustavili rast zgodnjemu grahu in zelenjavi tako, da se bo pobiranje zakasnilo za več kot dva tedna. 82-letni Vanek Ždron iz Elerjev v Miljskih hribih ve povedati, da je pred dobrimi sedemdesetimi leti šel v Ricmanje na sejem na dan 19. marca. Videl je nizki fižol v cvetju, trte so imele že precej dolge pogonjke, trava pa je čakala kose. Letos pa je malo manjkalo, da bi videl sneg tudi pri morju.

Pisma uredništvu

Ali ne bi bilo mogoče cepljenja bolj organizirati?

V ponedeljek je bila otroška ambulanta v Kopru naltlačeno polna. Mamice so pripeljale svoje otroke, ker so dobile poziv, da je ob 15. uri cepljenje. Bili so dojenčki in šolski otroci, vsi skupaj naltlačeni v majhni čakalnici. V veliki gneči pred vrati ordinacije so se prerivali matere in otroci in se potili v volnenih jopah in plaščih. Ko je zdravnik videl, kakšen je položaj, je svetoval zadaj stojajočim materam, naj raje počakajo na cesti. Nasvet bi bil dober, če ne bi bila zunaj burja in dež, otroci pa razgreti in seveda, če bi bile matere toliko disciplinirane, da bi lepo počakale svojo vrsto, ne pa skušale s prerivanjem priti čim bolj naprej. Tako je bila seveda gneča vedno hujša, zrak zelo slab, otroci sitni in cmeravi, posebno dojenčki, ki so bili tudi lačni. Od šolskih otrok, vsaj tistih, ki so jih spremljale matere, bi pa človek pričakoval več discipliniranosti, pa so bili nekateri med njimi ne samo zelo razposajeni, ampak prav divjaški.

Vsekakor pa bi bilo mnogo boljše, da bi organizator cepljenja ločili šolske otroke od dojenčkov in pozivnice smotno uredili po dnevih in urah. Tako bi odpadlo nepotrebno mučno čakanje in prerivanje, prerekanje in marsikatera žal beseda, izrečena na račun organizatorjev.

L. M. Koper

Ali res ni mogoče preskrbeti našim živinozdravnikom prevoznih sredstev?

Veterinarska služba pogostoma zahteva nujne intervencije na terenu. Borimo se za dvig živinoreje, prirejamo razstave goveje živine in tolmačimo pomen živinoreje kot temelj naprednega kmetijstva. Z druge strani pa zanemarjamo temeljno osnovo napredka živinoreje — zdravstveno stanje. Kmet iz hribov išče živinozdravnika v Kopru ali v Portorožu, ker mu je žival zbolela, toda veterinar, če mu kmet ne preskrbi avto-taksija, ne more iti na teren. Te dni se izvaja akcija tuberkulinizacije živine. Na oglasih čitamo, da bodo s 15. aprilom začeli cepiti prašiče proti rdečici. Veterinarji letajo od urada do urada in iščejo, kje bi dobili prevozno sredstvo za tako koristno zdravstveno akcijo. Zvedeli smo, da se je gospodarski svet zanimal za to zadevo, toda naši veterinarji še vedno pešajo po okraju.

Zdi se mi potrebno omeniti, da je bujski okraj preskrbel svojemu veterinarju avto »Mercedes«, čeprav bujsko kmetijstvo še zdaleč ne ustvari toliko deviz kot kmetijstvo koprškega okraja. Jč

Zakaj tako?

Tovarišica Martinčič Amalija iz Sečovelj, je prišla neko nedeljo na obisk k svojemu otroku, ki ga je imela v bolnici Piran. Ker pa je obisk v bolnicah časovno določen, je morala, kakor še mnogo drugih, čakati tudi ona določene ure. Re-

či moram, da je mirno in potrpežljivo čakala vse dotlej, dokler nisem tričetrti ure poprej spustil na oddelek dve ženski. Takrat pa je bil ogenj v strehi.

»Kje pa se dobi tako dovoljenje, ki dopušča predčasni obisk bolnikov?!« je povzdignila glas. Pogledal sem jo in nisem mogel razumeti, zakaj tako zahtevajoče. Tudi v meni se je nekaj uprilo in nisem ji dal zelenih informacij. Tako je prišlo do nepotrebnega dvogovora, ki ga tov. Martinčičeva navaja v prejšnji številki tega lista.

V zvezi s skrivnostnimi obiskovalci samo to: vsak obiskovalec, pa tudi tov. Martinčičeva, lahko dobi dovoljenje za predčasen ali izjemni obisk bolnika, če zdravnik uvidi, da je to potrebno.

Zgodi se, da se ljudje včasih med seboj ne sporazumejo, sprejo. Trd je eden, trd je drugi. »Pametnejši odnema« pravi pregovor. V našem primeru pa ni odnehal niti eden niti drugi. Mislim pa, da zaradi enega takega primera vse stvari ne moremo posplošiti in trditi, kot to dela tov. Martinčičeva, da sem neprijazen z obiskovalci. Sicer je to že sama delno zanikala, ko pravi, da sem spustil v bolnico dve ženski in jima prijazno pokimal.

Priznati pa moram, da od svoje strani delam napake, kot vsak človek. Zato naprošam tov. Martinčič Amalijo, da mi oprostí in obljubljam ji, da bom v bodoče skušal biti prijazen tudi z obiskovalci, ki imajo njej sličan temperament.

J. Grbec

Cesta Rojci-Pomjan čaka na popravilo

To cesto smo nekdanj uporabljali kot bližnjico za Šmarje. Nekaj let je imela celo cestarja, ki je skrbel, da je bila vedno sposobna za promet tudi z vozovi. Zdad pa je za vozila neprehodna, tako je zapuščena.

Cesta povezuje občini Šmarje in Marezige. Odkar so na križišču Koštabona—Puče zgradili moderen mlin, se le-tega poslužujejo tudi prebivalci občine Marezige. Ker je cesta neuporabna, morajo žito nositi z osli. Kdor hoče peljati z vozom, mora v Koper, ali pa na Rižano. Tu pa je treba čakati tudi več dni na moko. Če bi to cesto popravili, bi ljudem zelo olajšali prevoz žita v mlin, saj bi prišli tja z vozom v dobri uri. Posluževali bi se je posebno prebivalci iz vasi Rojci, Marancini, Babiči, Čentur, Glem, Boršt, Labor in delno tudi Marezige.

V Marezigah je vsako prvo soboto v mesecu živinski sejem, kamor bi lahko prišli tudi iz Šmarij. Ko bo začel odkup zelenjave, se bodo prebivalci Pomjana, Fjerege in Dilicev morali posluževati oslov in celo svojih hrbtov za donos pridelkov v zbirnico kmetijske zadruga v Babičih. Včasih so nekateri pripeljali pridelke na vozu, toda so se zaradi slabe ceste tako pokarili, da so jih morali oddati le za industrijo. Koliko je bilo potem škode, ki jo je seveda moral trpeti pridelovalec.

Po osvoboditvi so večkrat razpravljali o popravilu, toda je potem vse potihnilo. Morda zato, ker je cesta na meji med dvema občinama. Naj bi sedaj kaj ukrenili obe zainteresirani občini. Prizadeti

LJUDSKI ODBOR MESTNE OBČINE KOPER

razpisuje

natečaj za mesta poslovodij gostišč

1. v Škocjanu
2. v Justerni
3. Pri ribiču, Koper, Gramšijeva ulica
4. v Kopru, Santorjeva ulica.

Pogoji: Diploma kvalificiranega gostinskega delavca in 5-letna praksa ali 8-letna praksa v gostinski stroki. Prošnje z življenjepisom je poslati Ljudskemu odboru mestne občine Koper, oddelek za gospodarstvo in komunale zadeve, najkasneje do 10. aprila 1955.

O novih smučarskih prvakah Primorske

„Poslušajte in govorite“

S tekmovalcem, ki se je začelo na Livku in se zaključilo s smučarskimi skoki v Črnem vrhu nad Idrijo, je Primorska smučarska podzveza v Idriji zaključila letošnjo smučarsko prvenstvo Primorske. Ob tej priložnosti nam je poslal naš sodelavec Srečko Logar iz Idrije zanimiv sestavek, iz katerega objavljamo glavne misli.

Na letošnjih smučarskih tekmovalnih za prvenstvo Primorske smo dobili devet novih prvakov v posameznih disciplinah. Sedem naslovov je romalo v Idrijo, kar je za idrijske tekmovalce seveda več kot zadovoljiv uspeh. Manj razveseljivo pa je dejstvo, da so pri uspehih sorazmerno zelo malo zastopana druga področja Primorske, ki imajo za razvoj smučarskega športa prav take ali pa morda le malo slabše pogoje kakor idrijsko.

Glede smučarskih tekov za člane moramo ugotoviti, da ta panoga letos ni napredovala. Mladina raje uhaša v alpske discipline, ki so manj naporne, vendar je v njih teže dosežati zanesljive rezultate. Med starejšimi mladinci se je skoraj nepričakovano vrnil na prvo mesto Andrej Erjavec, pri čemer pa tudi letos še ni klonil naš najstarejši smučarski tekmovalci Vlado Miklavčič. Med

mlajšimi mladinci je izpolnil pričakovanja Marijan Mikuš, dočim se dekleta letos niso pojavila, kar pomeni korak nazaj. Da se je tekmovalca udeležilo le 20 tekačev iz vse Primorske, nam daje kaj slabo upanje za prihodnost.

Nasprotno pa je zelo napredovala disciplina slaloma, posebno še, ker so druga društva letos precej razredčila še lansko leto zelo strnjeno vrsto idrijskega Rudarja. Pri članih je Ivi Logar odnesel prvo mesto Miklavčiču, med mladinci pa je pripravil precejšnje presenečenje Franc Šemerl iz Črnega vrha, ki je Idrijčane zasluženost pustil za seboj.

Zelo razburljiva točka je bila veleslalom, kjer je Davorin Zvan iz Nove Gorice porazil vrsto močnih idrijskih tekmovalcev. Tudi med mladinci je bila borba zelo huda. Prvo mesto je osvojil mladi Boris Leskovec iz Idrije, ki ga je glede na napredek tudi zaslužil. Tudi v tej disciplini moramo zabeležiti precejšen napredek.

Pri skokih na 40-metrski skalnici v Črnem vrhu nad Idrijo, ki je verjetno najlepša na Primorskem, smo pričakovali ostrejšo borbo, ker Idrijčani v tej disciplini doslej niso mnogo pomenili. Zal pa se je razvila borba le med dvema društvi. Črnovrški skakalci so napravili taktično napako, ker so se hoteli pred svojimi gledalci postaviti z dolgimi skoki, Idrijčani pa so ubrali pot previdnosti in so tudi uspeli. Med člani je zasluženost zmagal Davorin Mrak, ki je od lani pokazal precejšen napredek, med mladinci pa prav tako zasluženost Franco Pelhan iz Idrije.

Prvenstvo je z velikim naskokom obdržal Rudar iz Idrije z 249 točkami. Društvo bo s svojim vztrajnim delom in disciplino nedvomno tudi v prihodnje dosegalo lepe uspehe. Njihova najslabša točka je pravzaprav le slaba oprema. Tudi drugo mesto je osvojilo isto društvo kot lani — Matajur iz Livka. Menimo, da bi to društvo z boljšo disciplino lahko več doseglo. Med drugim se letos niso udeležile tekmovalnj njihove članice, ki so lani mnogo obetale. Na naslednjih mestih so se zvrstili Partizan iz Postojne, ZSD Nova Gorica, Partizan Črni vrh, Partizan Nova Gorica, Partizan Kobarid in Partizan Ajdovščina. Videli smo več novih, mladih moči, čeprav še vedno ne moremo biti zadovoljni tako glede števila kakor glede kvalitete. V prihodnje bo potrebno več složnega dela. Partizanska društva naj bi gojila predvsem množičnost, športna društva pa kvaliteto.

In ob zaključku še ena nerazveseljiva ugotovitev. Na prvenstvu se ni pojavil Tolmin. Menda ni treba ugo-

tavljati, ali imajo tam pogoje za razvoj smučarskega športa ali ne. Čudno je le to, da ni na Tolminskem nobenega »forum«, ki bi prišel do zaključka, da bi Tolminska pravzaprav morala imeti vrsto mladih in dobrih smučarjev. Naj s tem v zvezi omenimo samo mlade tekmovalce iz Loga pod Mangartom, ki so na prvenstvu osvojili 22 točk. Ali res ni nikogar na Tolminskem, ki bi te mlade fante povezal, da ne bi bili prepuščeni sami sebi. Vse kaže, da se je okrajni telovadni odbor v Tolminu zaprl na ozko področje. Brez smučarjev pa v kraju, ki stremi za tujskim prometom, ne bo šlo!

ZAHVALA

Colomban Marija iz Izole se najtopleje zahvaljuje tov. dr. Marinšek Igorju za prizadevanje in nego pri zdravljenju mojega pokojnega moža.

Mali oglasi

S TAKOJŠNJIM NASTOPOM sprejmemo VAJENCA za železninsko stroko in VAJENCA za drogerijsko stroko. Pogoji: dovršene 4 gimnazije ali osemletno šolo. Ponudbe poslati na Trgovsko podjetje »Mavrica«, Izola ali osebno v Izoli, Verdijeve ulice 1.

PREJŠNJO SOBOTO, dne 12. t. m. je na avtobusni progi verjetno med Petrinjami in Črnim kalom, padel s strehe večernega avtobusa SAP iz Ljubljane večji kovček. V njem je bil, poleg dveh ženskih oblek, volnene jopice in aktovke, tudi kožuh z dolgo dlako rjavkaste barve. Kdor bi o tem kaj vedel ali opazil, naj sporoči proti nagradi na Zavod za socialno zavarovanje v Kopru, tovarišu Vodopivcu.

Mednarodnega jezika

ESPERANTO

Se lahko hitro naučite v našem dopisnem tečaju. Ako pošljete zmanjko za din 50.—, Vam pošljemo brezplačno na ogled prve lekcije.

Zveza esperantistov Slovenije Ljubljana, Miklošičeva 7-1.

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Ivan Renko — Tiska tiskarna »Jadran« — Vsi v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorijeva ulica št. 22, telefon 170, poštni predal 2 — Rokopisov ne vračamo. Celoletna naročnina 500 dinarjev polletna din 250, četrtletna pa din 130.—

Tekoči račun pri Narodni banji v Kopru št. 657-T-162

jo v juniju. Stanovanje imajo na »šofitu«. Dobil je že petnajst obljub, da bo prvo prazno stanovanje njegovo, toda pride na stanovanjski urad zmeraj za pol ure prepozno. Stanovanje so že oddali nekemu dugemu, ki so mu dvajsetkrat obljubili »kvartir« s kopalnico, teraso in balkonom. Ni mi preostalo drugega, kakor da sem ga tolažil in mu obljubil, da ga bom vzel na »kvartir«, ko si zgradim novo hišo pri sami Rižani.

Na cesti me je ustavil nek tovariš, ki se mi je zdel turist. Vprašal me je, kdaj vozijo avtobusi v Portorož, Piran in Savudrijo, ker bi rad v teh krajih prebil nekaj dni z družino. Napotil sem ga na avtobusno postajo, da bi si ogledal vozni red, pa mi je odvrnil, da ga je že vse dopoldne študiral, toda ni mogel priti do nobenega zaključka. Zraven urnika, mi je rekel, je toliko različnih znakov in zvezdic, da se v njih ne bi spoznal niti generalni direktor železnice. Svetoval sem mu, naj si raje vzame taksi, ker tako dela tudi moja Juca, kadar pride v Koper in se hoče pravočasno vrniti domov. Rekel mi je, da je moj nasvet najbolj poceni in me je povrh povabil na en »kvartir«, ki se je počasi pretvoril v »dopjok«, tako da sva še ponoči propagirala turizem po temnih koprskih ulicah in občudovala zgodovinske znamenitosti.

Vaš Vanel

21. LEKCIJA
Kot »in« in »on« tako rabimo tudi besede »over, between, under« za izražanje v zvezi s krajem in časom. — One, two, three. Two is between one and three. Four, five, six. Five is between four and six. — Monday Tuesday, Wednesday. Tuesday is between Monday and Wednesday. Thursday, Friday, Saturday, Friday is between Thursday and Saturday.

This is a room. We are in this room. We are between that wall and that wall. We are under the ceiling. The ceiling is over us. The floor is under us. That is the door. That is a clock. That clock is over the door. It is on that wall over the door. — That is a window. And that is a window. Those are windows. A wall is between those windows. A picture (podoba) is on that wall. — That is the sea. That is the sky. The sea is under the sky. The sky is over the sea. Two clouds are in the sky. That is a cloud. That is the sun. And that is y cloud. The sun is between those clouds. They are in the sky. They are over the sea. The sea is under the sky. — Poslušali boste igro v ugibanju. Stvar, ki jo bo treba uginiti, je Georgova torba. (Nova beseda: cat — mačka.)

Martin: Is it on that table? — Joan: No, George. — M.: Is it on that wall? — Tom: No, George. — M.: Is it over our heads? — J.: No. — M.: Is it... is it between that table and the door? — T.: Oh, no. — M.: Is it under that table? Is it your cat? Is it Tibby? — J.: Oh, no, George. Tibby is in the garden. — M.: Is it in the house? — Tom: Yes, it is in the house. — M.: Is it in the house now? — J.: Yes, it's in the house now. — M.: Oh... Is it in this room? — J.: No, George. — M.: Is it in Tom's room? — T.: No, George. — M.: Is it in my room? — T.: Yes, George, it is. — M.: It's in my room... Is it on my table? — T.: No. — M.: Is it on my bed? — T.: No. — M.: Is it over my bed? — T.: No. — Is it over my table? — J.: Oh, no. — M.: Is it under my bed? — T.: No. — Is it over my table? — J.: Oh, no. — M.: Is it under my bed? — T.: No, George. — M.: Is it under my table? — J.: Yes, George, it is. — M.: Oh. It is under my table. It's my shoe! Is it my shoe? — T.: No, George. — M.: Oh. Is it my bag? — J.: Yes, George, it is. It's your bag. It's under your table. — Sedaj bo šlo za Tomov avto. — Tom Grey's car.

Joan: Is it under this table? — Martin: No, Miss Grey. — J.: Is it over our heads? — Tom: No, Joan. — J.: Is it between that window and the door? — M.: Oh, no. — J.: Is it under that seat? — T.: No, Joan. — J.: Is it between the floor and the ceiling? — M.: No. — J.: Is it here? Is it in this room? — M.: No. — J.: Is it in my room? M.: Oh no, Miss Grey. — J.: Is it in the house? — T.: No, Joan. J.: Is it in the garage? — M.: Yes, it's in the garage. — J.: Is it Father's new car? — M.: No. — J.: It's Tom's car. It's Tom's old car. — M.: Yes, it is. It's Tom's old car. — M.: My paper is in your old car, Tom. I'll go to the garage now. I'll take my paper from my car and I'll put it in my room. — T.: Your room is over the dining-room. I'm going to my room now. Goodbye. — M.: Goodbye. — T.: Goodbye. Vaje: Ponašljajte za nami stavke: We are in this room. We are between that wall and that wall. The door is between this window and that window. Two

clouds are in the sky. The sun is between those clouds. — That clock is over the door. The ceiling is over our heads. The sky is over the sea. Tom's room is over the kitchen. — The kitchen is under Tom's room. The dining-room is under my room. The door is under the clock. The sea is under the sky. — Sedaj odgovorite na vprašanje: What is between this window and that window? (The door.) What is over the door? (The clock.) What is under the clock? (The door.)

RADIO KOPER

NEDELJA, 27. 3.: 8.15 Z domačih logov za nedeljsko jutro — 8.40 Za naše kmetovalce — 9.00 10. obletnica osvoboditve — tekmovalje šolskih kolektivov — IV. oddaja — 13.45 Glasba po željah — 15.00 10. obletnica osvoboditve — tekmovalje »Svoboda« in prosvetnih društev — III. oddaja — 16.00 Promenadni koncert — 16.30 Izbrano cvetje z domače grede — 21.30 Glasbeni mozaik — 22.00 Plesna glasba.

PONEDELJEK, 28. 3.: 14.00 Od melodije do melodije — 14.40 Domači zvoki — 15.00 Čistimo svoj jezik — 15.40 Zabavne melodije — 16.00 Sport doma in po svetu — 16.10 Madžarski plesi — Johannes Brahms — 16.30 Naš tedenski skladatelj in njegov glasbeni portret: Claude Debussy — 20.15 Klavir v ritmu — 21.05 Nočni koncert: Johannes Brahms, C. Frank — 22.00 Plesna glasba.

TOREK, 29. 3.: 11.00 10. obletnica osvoboditve — tekmovalje šolskih kolektivov — V. oddaja — 14.00 Od melodije do melodije — 14.40 Domači zvoki — 15.00 S knjižne police — 15.20 Harmonika v ritmu — 15.30 Ali veš, kaj je to? Pisan spored glasbenih ugank — 16.00 Tečaj angleščine — 16.15 Za vsakogar nekaj — Filmske melodije — 20.30 Gaetano Donizetti: »Lucia di Lammermoor« opera v 3. dejanjih.

SREDA, 30. 3.: 14.00 Od melodije do melodije — 14.40 Domači zvoki — 15.00 Kulturno življenje na Primorskem — 15.15 Skladbe Georga Gershwinja — 15.30 Glasbena kronika doma in po svetu — 15.40 B. Glazunov: Violinski koncert v A molu op. 82 — 16.00 Zdravstveno predavanje — 16.10 Za vsakogar nekaj — 19.15 Kontrasti v ritmu — 20.15 Pesmi Hrvatskega Zagorja — 20.40 Zabavna glasba v izvedbi velikih orkestrrov — 21.05 Večer komorne glasbe — 22.00 Plesna glasba.

ČETRTEK, 31. 3.: 14.00 Od melodije do melodije — 14.40 Domači zvoki — 15.00 Morja široka cesta — 15.15 Arije, dueti, terceti in baleti iz znanih oper — 16.00 Radijska univerza — 16.10 Za vsakogar nekaj — 20.15 Glasba po željah v hrvaščini — 20.45 Operetne melodije — 21.05 Simfonični nočni koncert J. Sibelius, R. Korsakov — 22.00 Plesna glasba.

PETEK, 1. 4.: 11.00 Dopoldanski orkestralni koncert — 11.30 Operetni zvoki — 13.45 Glasba po željah — 14.40 Domači zvoki — 15.00 Kulturno pismo — 15.10 Tisoč taktov operet, revij in filmov — 16.00 Tečaj angleščine — 16.15 Za vsakogar nekaj — 19.15 Ritmi za orgle — 20.15 Tirolski zvoki — 20.30 Z narodno glasbo ob našem Jadranu — 21.05 Nočni koncert operne glasbe — 22.00 Plesna glasba.

SOBOTA, 2. 4.: 14.00 Od melodije do melodije — 14.40 Domači zvoki — 15.00 Žena, družba in dom — 15.30 Igrajo znani violinisti — 16.00 Po partizanskih poteh — Čepovan — 16.20 Masovne pesmi

Še nekaj prijateljskih nogometnih tekem na Primorskem

V nedeljo so bile na Primorskem štiri prijateljske nogometne tekme. V dveh so zmagali domačini, v eni gostje, ena pa se je končala neodločeno. V Šempetru pri Gorici je domači Železničar premagal novega člana slovenske lige Grafičarja iz Ljubljani s 3:1, v Izoli pa je domače moštvo premagalo Postojno s 4:2. Za uspeh moremo beležiti tudi neodločen rezultat med Branikom in ljubljanskim Krimom v Novi Gorici. Srečanje se je zaključilo z rezultatom 2:2, dočim je zmaga Proletarca iz Zagorja nad Piranom dokaz slabe forme domačinov.

Barba Vane javavi...

Po dolgem času nam je vendar zasvetilo spomladansko sonce. Zato želim vsem prizadetim, da bi se počutili čim boljše v tej letni dobi in da bi prenehali delati poskuse z atomskimi bombami.

Včeraj me je »korjera« pripeljala v Koper, da bi raziskoval lokalne želje in potrebe. Seveda sem moral obiskati vse lokale, da bi se prepričal o željah živečega prebivalstva. V neki znani »oštariji« sem našel »slučajno« na znanca in prijatelja Guštetu, ki mi je ves obupan priznal, da ne ve, če je živ ali mrt. Njegova usoda me je pretresla v srce in sem ga ponižno vprašal, naj mi pove, kako se mu je moglo nekaj takega pripetiti.

Poslušajte, kako se mi je »lamental«: »Dragi Vane! Lepu te prosim, povej mi po pravici, sem ali nisem živ?« »Ma kaj to je čapalo, Guštet, do si začel taku matasto z mano govorit, sej vendar vidim, de si tle pr meni.« sem mu reku. Ma si ni pestil dopovedat jenu je zvleku z garžeta nekašno harto, mi jo je dan pod nus: Na, beri, če znaš! Berem in berem, počasi, da mi ja ne bi zbežala kakšna beseda ali izraz. V glavi se mi je zavrtelo. V pismu, ki ga je koprsko sodišče poslalo mojemu prijatelju Guštetu, jaano piše, naj se 26. marca dopoldne pojavi v uradih sodišča, da bi pričal o svoji lastni smrti! »Benj, si vidul« mi je rekel, »de sem mrtu, jenu sdej ne znam, kej

bi delau. Pijem voku! po oštarijah, de bi razgnau to smrt od mene.« »Ne stuj bet žalosten, Guštet,« sem mu rekel. »Narbulje je, de greš pred sodnike, jeh anu malu zastrašiš kot pokojnik, pa boš vidu, de bodo valje napisali drugo pismo, v katerem ti bojo priznali, de si živ!« »Lahku je tebi reč,« me je zavrnju, »ki jemaš use dokumente jenu dobivaš še doklade za uotroke, ma mene je strah jet pred njeh!«

»Guštet,« sem mu rekel, »meni se zdi, de so te tli potegniti ze nus! Narbulje je, de tudi kašnega potegnješ!« »Ma kej misliš, da ga nisem?« mi je odgovoril. »Znaš kej sem nardu, Vanel« mi je rekel. »Nu, reci, kej ti je palo u glavo?« sem ga okorajžil. »Lepu sem uzél pismo, ga dau prepisat na mašino jenu sem ga poslau onemu drugemu Guštetu, ki se uglih taku piše ku jest. Sem ga danes vidu u hoteli »Triglau«. Taku je biu bled ku krpa. Mi je anka pokazau tisto pismo. Jest sem ga tolažil, ma ni neč pomagalo. Mi je djau, de si je vre ordinirau trugo pr mestnemu pogrebne mu zavodu jenu de ga bojo jutri pokopali na občinske stroške. Ma mene je vse-anu strah. de sem jest ta pravi mrtič, zatú pijem voku!« mi je rekel prijatelj.

Srečal sem tudi Mirkota, ki je že šest let uradnik na okraju. Pravi, da ima zelo važno funkcijo, samo »kvartirja« ne more dobiti. V družini jih je šest, sedmega pričakuje-

Naročilnica za nove naročnike

Naročam tednik »Slovenski Jadran« na naslov:

Ime in priimek

Bivališče

Pošta

Naročnino bom plačal, ko prejmem vašo pošiljnico!

Dne

(Lastnoročni podpis)

Konserviranje hrane s hlajenjem

Že v prastarih časih je skušal človek hraniti jestvine daljšo dobo, da bi mu prišle prav v času, ko jih ni mogel najti v naravi. Pri tem je mislel tudi na neredovna leta in na vojne.

Egipčani so že 4 tisoč let pred našim štetjem poznali izdelovanje grozdnega soka, Rimljani so bili znani kot mojstri v ohranjanju sadja (sušene fige, grozdje, hruške). Že v srednjem veku pozna človek kompot in druge izdelke iz sadja, sušenje mesa, posebno rib in soljenje. Slovani so že v davnini izdelovali kislo zelje, rep in podobno.

Z iznajdbo mikroskopa se je začelo moderno konserviranje hrane na podlagi znanstvenih izsledkov. Ko je francoski znanstvenik Pasteur odkril mikrobo, ki povzročajo v hrani spremembe, so začeli konservirati s pomočjo toplote — pasterizacije. V začetku 18. stoletja imamo prvo konserviranje z uporabo sterilizacije v avtoklavah in pločevinastih škatlicah.

Konserviranje s hlajenjem pa ni staro nič 100 let. Uporabljamo ga po zaslugi francoskega kemika Telliera, ki ga imenujejo »oče hlajenja«. Tellier je leta 1866 izdelal prvi praktični stroj za led in ga je montiral na parnik »Frigorific« ki je vozil meso iz Evrope v Argentino. Pozneje so teorijo hlajenja proučili še drugi znanstveniki in skonstruirali kompresor, ki je še danes v bivstvu isti.

Hlajenje in zmrzovanje igra danes veliko vlogo v prehranbeni industriji vseh dežel, kajti s hlajenjem se hrana relativno lahko ohrani, kvaliteta pa se spremeni zelo malo ali pa nič. Velika prednost tega konserviranja je tudi v higijenskem in finančnem oziru. Prav tako je splošno znano dejstvo,

da pri konserviranju s toploto izgubijo živila skoraj vse vitamine. To izgubo preprečimo, če hrano konserviramo s pomočjo nizke temperature.

Za prehrano nam služijo v glavnem organske snovi, ki so pa žal izpostavljene neljubim izpremembam in razpadanju. Vzroki teh sprememb so fizikalnega ali biološkega značaja. Fizikalne spremembe nastanejo zaradi zunanjih vplivov, zraka, svetlobe, toplote in vlage, biološke pa povzročajo mikroorganizmi, ki jih delimo v dve skupini. V prvo skupino prište-

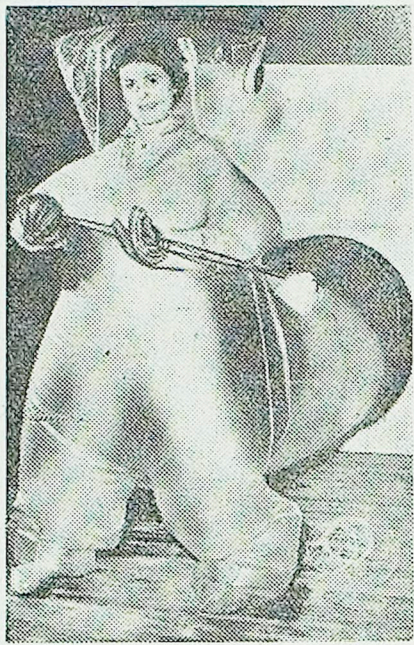
vamo zajedalce (parazite), ki se zaradi svoje enostavne strukture ne morejo prehraniti sami in zato razkrajajo in izkoriščajo za svojo prehrano živo snov, na kateri živijo. V drugi skupini so mikrobi (saprofiti), ki niso škodljivi živemu bitju, temveč povzročajo na mrtvi snovi razna vrenja in gniloba.

Če živijo mikrobi v ugodnih življenjskih pogojih, hitro opravljajo svoj rušilni posel, če pa so ti pogoji slabi, se posušijo in spremenijo v novo izdržljivo obliko, ki jo imenujemo spore. Če se pogoj izboljša, se spore prebudijo in opravljajo svojo uničevalno funkcijo dalje. Iz svoje okolice jemljejo hrano, ki jo predelano izločajo in s temi encimi povzročajo kemične procese, ki izzovejo v hrani nezaželene spremembe (plesen, vrenje, gniloba itd.).

Ko so ljudje spoznali povzročitelje, so začeli proti njim borbo. Morali so jih uničiti ali vsaj oslбити, očuvati hrano vpliva svetlobe, toplote, vlage in jo tako očuvati — konservirati. Način konserviranja pa so različni, eden med njimi je hlajenje.

S hlajenjem desežemo, da mikroorganizmi prenehajo delovati. Vendar pri tem postopku mikroorganizmov ne uničimo in se pri normalni temperaturi začnejo znova razmnoževati. Postopek ohlajevanja ima dve fazi. Pri prvi zmanjšamo temperaturo na 3°C, zato da odvezamo hrani vlago. V drugi fazi jo še znižamo na -1°C in na tej stopnji hrano držimo, dokler je ne porabimo.

Za domačo porabo imamo hladilnike na led ali na elektriko, poznamo pa tudi posebne velike ohlajevalne aparate z motorji. Prostor za ohlajevanje mora biti dobro izoliran, da ne prepušča toplega zraka. Ohlajeno meso lahko hranimo 3-4 tedne, če pa ga želimo konzervirati za še daljšo dobo (n. pr. 6 ali več mesecev), ga moramo ohladiti na -20°C, tako da popolnoma zmrzne.

Veliko zanimanja je izzvala na Dunaju razstava »Atomska energija v službi človeštva«. Na sliki vidite varnostno obleko za delavce, ki imajo opravka z radioaktivnimi snovmi. Posebno preparirana suknena obleka je s trakovi povezana z zunanjim šotorskim oklepom, ki šele dovoljuje, da se delavec brez nevarnosti giblje med radioaktivnim izžarjevanjem. Razstava je tudi pokazala prve korake atomske znanosti za mirnodobsko uporabo atomske energije v medicini, kmetijstvu in industriji.

Z „elektronskim topom“ na raka

Univerzitetno bolnišnico v Chicagu (ZDA) so zgradili z namenom, da bodo v njej zdravili raka z atomsko energijo. Za to zdravljenje uporabljajo majhen »elektronski top«, ki prodira globoko v obolelo tkivo organizma. Pravijo, da se je ta top obnesel bolje kot rentgenski žarki nizke napetosti. Manj namreč poškoduje zdravo kožo, kosti in tkivo sploh.

Kako so včasih delali kirurgi

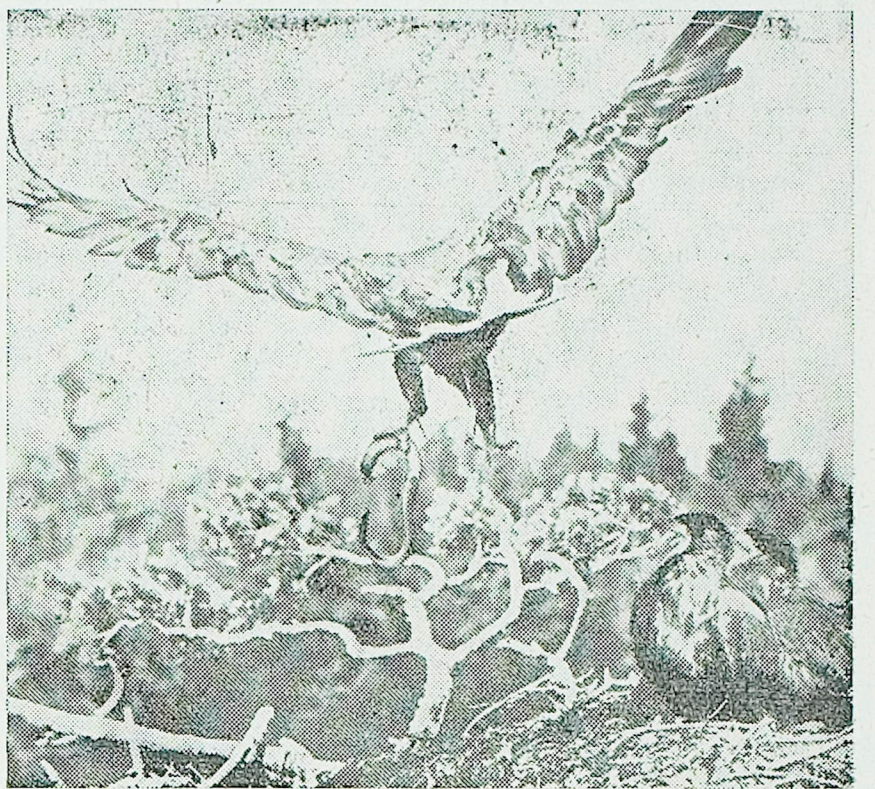
Stari primitivni kirurgi so šivali s pomočjo mravelj. Pustili so, da so mravlje s svojimi kleščami stisnile oba roba rane. Potem so odtrgali telesa mravelj, njihove klešče pa so ostale prav tako kot danes šivi in držale rano skupaj. Obenem je kislina, ki so jo izločale mravlje, delovala razkužilno. Zanimivo je tudi dejstvo, da so ta način šivanja v kirurgiji uporabljali istočasno na dveh oddaljenih delih sveta, namreč v Indiji in v Braziliji.

V modernih cirkusih dresirajo menda prav vse živali, od bolhe do slona. Zato ni čudno, da so prišle na vrsto tudi kure in petelini. V nekem angleškem cirkusu so zdresirali petelina in naredili iz njega drsalca na ledu. Vsak večer ga gledalci občudujejo, kako umetniško izvaja svoje figure. Največ občudovalcev pa ima, kakor vidite, med otroki.

Umetni otoki

Ob vzhodni obali ZDA gradijo umetne otoke, na katerih bodo namestili radarske postaje. Površina vsakega takega otoka bo približno 4500 kvadratnih metrov, od kopnega pa bodo oddaljeni približno 200 kilometrov. Služila bodo za meteorološke in navigacijske postaje, imela bodo vir električne energije in bodo brezžično povezana z drugimi radarskimi postajami na kopnem. Posadka na teh »otokih« bo štela 20 do 30 ljudi, ki bodo stalno bivali na otoku, kjer bo tudi dovolj prostora za pristajanje helikopterjev. Stroški za izgradnjo 25 takih otokov - oporišč bodo znašali približno 20 milijonov dolarjev. Pri tem niti niso vsote radarske in navigacijske naprave.

Mnogokrat vidimo v časopisih in na razstavih razne fotografije, ki dokazujejo ne le umetniško vrednost, ampak tudi izredno spretnost fotografov. Razen tega je tudi mnogo fotografij, ki prikazujejo posebne, senzacionalne dogodke in podobno. Koliko časa in truda zahteva včasih taka fotografija, nam pove primer švedskega fotoamaterja Jonsona, ki je izgubil nič manj kot 450 ur, ko je prežal pri orlovem gnezdu, da vjame v svojo »škatlo« orlico v času, ko krmi svoje mladiče.

Papir, ki vzdrži 1609° C

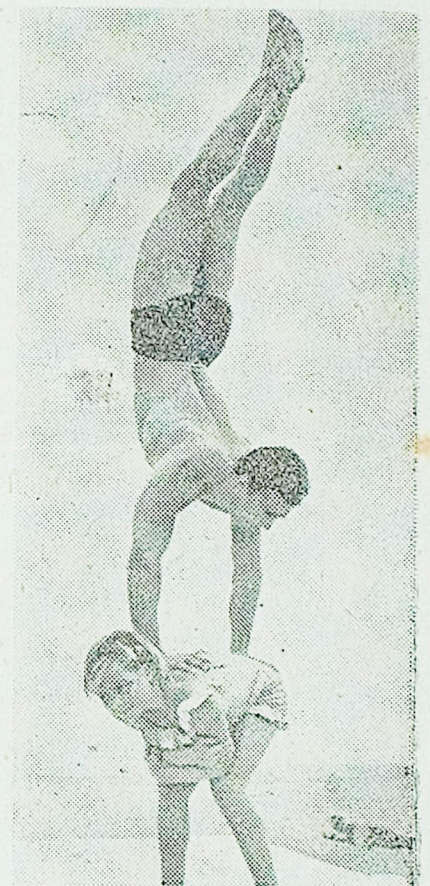
S pomočjo silicija in aluminija so izdelali novo umetno vlakno, ki je 25-krat tanjše od lasu in ne tehtja več kot 32 gramov na kubični cm. Njegova najvažnejša lastnost pa je odpornost zoper visoko temperaturo, kajti ne zmechča ga niti vročina 1600°C, kar je že talilna temperatura jekla. Zato ga uporabljajo za toplotno izolacijo, za filtre vročih plinov in kot papir, ki ne zgori. Pravijo, da ga bodo uporabljali tudi za oblogo zavor.

Novo zobne krtačke

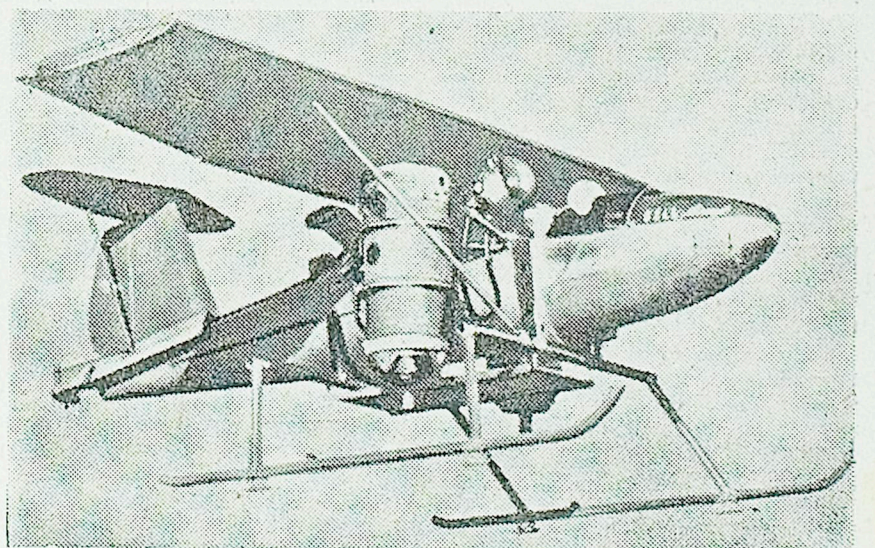
Na razstavi mila v Berlinu so pokazali novo vrsto zobne krtačke, ki ima votel držaj in v njem zobno tekočino. Če s krtačko malo zamahnemo, pride čistilna tekočina med ščetine in krtačka je pripravljena za umivanje zob. Po izrabi čistilne tekočine lahko držaj zamenjamo.

Osemletni načrt izgradnje atomske elektrarne

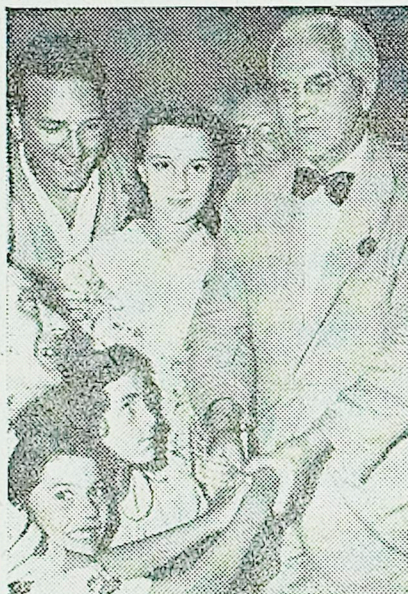
V Britaniji nameravajo v naslednjih osmih letih zgraditi prvi dve atomski elektrarni vrste »Mark 1«, začeti z gradnjo bolj popolne elektrarne »Mark 2« in morda še popolnejše »Mark 3«. Tako je izjavil direktor instituta za atomsko energijo v uvodnem govoru slušateljem »Atomske akademije«, kje so se letos prvič začela predavanja. Z uresničitvijo tega načrta bodo dobili Angleži letno toliko električne energije, kot jo vsebuje 22.000.000 ton premoga.

Najmočnejše dekletce na svetu je brez dvoma 10-letna April Atkins iz Kalifornije. Kot vidite na sliki, brez težave drži devetdeset kilogramov težkega moškega. Svoje mišice je tako razvila in utrdila z vztrajno telovadbo.

Pred kratkim so v Ameriki delali poskuse z novim tipom letala, ki bo po mnenju letalskih strokovnjakov pomenilo revolucijo v letalski tehniki. Novo letalo namreč združuje vse dobre lastnosti helikopterja in navadnega reaktivnega letala. Ima dva reaktivna motorja, ki ju pilot med poletom lahko poljubno nagne. Pri vzletu sta motorja v navpični legi v odnosu na letalo, kar omogoča dvig z mesta. Ko je letalo v zraku, spravi pilot motorja vodoravno lego in nadaljuje polet kot z navadnim letalom. Prav tako letalo lahko lebdi nepremično v zraku in se tudi navpično spušča.

Nedavno je v 73. letu starosti umrl izumitelj penicilina, Aleksander Fleming. Redki so znanstveniki, ki jim človeštvo toliko dolguje kot Flemingu, saj je s svojimi odkritji rešil življenje tisočim ljudi. Čeprav je od njegovega odkritja minulo komaj nekaj več kot poldrugo desetletje, uporabljajo že danes penicilin in celo vrsto drugih antibiotikov po vseh bolnicah po svetu. Kot pravi znanstvenik svojega odkritja ni izkoristil, da bi s tem obogatel, marveč je dohodke poklanjal dobrotelnim ustanovam.

Znamka 10.- din

Upravi

SLOVENSKEGA JADRANA

K O P E R

Santorjeva 26 - Poštni predal 2

ŠTIRJE ZA VOLANOM

Gledališče Slovenskega Primorja je v petek, 4. marca, uprizorilo šesto premiero v letošnji sezoni, in sicer komedijo sodobnega francoskega dramatika Georgesa Rolanda »Obdelujmo v miru svoje vrtove« v prevodu Jara Dolarja. Krstno predstavo je komedija doživela že lani v mariborskem gledališču. Kako, mariborsko je tudi koprsko uprizoritev režiral — kot gost — režiser mariborske Drame Fran Žižek, ki je simbolični originalni naslov te komedije za uprizoritev v koprskem gledališču smiselno poenostavil ter konkretiziral v »Štirje za volanom«.

Rolandova komedija je dejansko politična satira na »mirovno« politiko štirih veselil v povojnih letih, pisana s tradicionalno francosko lahkoto in prijetno duhovitostjo, ki pa je zavita v precej močno simbolično in je delo zaradi tega mestoma razumljivo. Poleg »Štirih za volanom«, štirih zelo konkretnih, plastično karakteriziranih, zemeljsko živih in realističnih soferjev, prav tako realistično zasnovane Francozinje Micheline, oskrb-

Anglež Toneta Albrehta je bil dosledno dober v skopi, a plastični gesti in govoru ter je s svojo zaprtro angleško sivino in elegantno korektnostjo zaživel pred nami z značilnostmi malega predstavnika aristokratskega imperija, ki je danes v zalomu. Albrehtov lik je prav s svojo stalno pričujočo nevtiralnostjo uspelo dopolnjevati igranje ostalih treh v ubran kvartet.

Francoz Iva Pušnarja bi ustrezal po zunanji pojavi ter živahnosti temperamenta, bil pa je v gotovem oziru nekje preveč pod vtisom likov klasične avstrijske komedije. Z malo manj nerveze, ki je bila opazna ob začetku, torej z več sproščenosti in francoske uglajenosti, tiste tipične francoske nonšalantne elegancije v gesti in konverzaciji, bo Pušnarjev lik zaživel še ustrezneje. Posebno, ker je njegov vlogi avtor namenil lahkotno, posredovalno funkcijo, »preidimo preko tega, pomirimo se«. Tako bo tudi njegova zdravica v kritični situaciji med Rusom in Amerikanom dobila več prirodnosti in potrebnega poudarka.

Podoba Micheline, predstavnice francoske srednje plasti, ki z ženskim šarmom ter izrazitim praktičnim smislom varno krmari, je podala na svoj izviren način Marga Filčeva. Lik Filčeve je bil po svoje izviren, močan in ga je tudi dosledno izpeljala. Poudariti moramo še to, da ga je izpeljala z veliko gotovostjo in sproščeno neposrednostjo v igri. Če bi Filčevji še uspešno obvladati in kontrolirati svojo igro, bo postala igralka, s katero bodo lahko računali tudi večji odri.

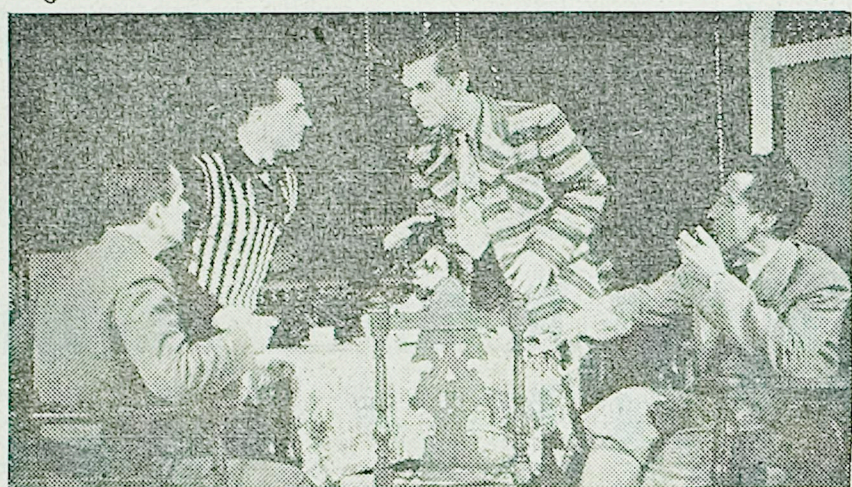
Filipino Savnikovo smo v tej uprizoritvi prvič videli na koprskem odru. Dodelili so ji malce težavno — zaradi simboličnega pomena — vlogo Simone. Po avtorjevji zamisli, simbolično, abstraktno in zato tudi eterično subtilno bitje, ki ponazarja svobodo, je Savnikova podala bolj zemeljsko, realistično, v glasu malce robato in včasih preveč togo. Vendar je rešila lik s svojo mladostno, simpatično pojavo, ki je delovala osvežujoče. Ko se bo ob ponovitvah sprostil svoje zadržanosti, ki je bila očitna na premieri, se bo njen lik skladneje vključil v igro ostalih. Tudi na jasno dikcijo bo morala bolj paziti.

Albin Penko je poleg markantne pojave, ki je odgovarjala zago-netnemu simboličnemu Možu s plaščem potrdil še enkrat svojo marljivo izšolano dikcijo in bogat glasovni register.

Jože Zalar, ki mu leže lirčno, čustveno poudarjene karakterne vloge, je podoba starega vrtnarja izdelal zelo dobro in ji je vdihnil veliko tople človečnosti.

S skupnimi napori vseh sodelujočih ter ob zanesljivi režiserjevi roki je uprizoritev komedije »Štirje za volanom« pomenila uspeh in korak naprej v kratki zgodovini koprškega gledališča.

S. D.

Prizor iz koprške uprizoritve »Štirje za volanom«

nice gradu pri Parizu, ki je prizorišče dogajanja, nastopajo v komediji še tri abstraktno osebnosti, trije simboli. To so: lepo, skrivnostno dekle Simone, stari grajski vrtnar Jože ter prav tako skrivnostni mož s plaščem.

Zahvaljujoč dosledni režijski koncepciji Franja Žižka, ki teži vse-skozi k realističnemu, čeprav poet-skemu podajanju, uprizorili so to francosko komedijo na koprskem odru plastično in za občinstvo kljub simbolični v veliki meri razumljivo, o čemer pričča živahen kontakt publike.

V veliki meri je k temu prispeval tudi požrtvovalni, mladi ansambel, ki je gibko in inteligentno sledil režiserjevi osnovni zamisli in njegovim navodilom. In še nekaj moramo posebej poudariti. Izredno domiselno in stilno skladno, obenem pa praktično sceno Srečka Tiča, ki je prišla še bolj do izraza ob dobri razsvetljavi Slavka Turka.

Avtor nam v komediji sugerira jasno in enostavno ugotovitev, ki je kakor na dlan, marveč, da se mali ljudje — v komediji konkretno soferji — v nasprotju s svojim, predpostavljanimi, diplomati, kaj lahko uporabimo ter da so kljub zunanji nepomirljivosti, ki so se je navzeli od svojih predpostavljanih in od splošne politike svoje države, le vsak vsi nekje zelo sorodni. Avtor pa nam pove še nekaj. Vsi se potegujejo za naklonjenost skrivnostnega dekleta, Simone, simbola svobode in miru, a vendar, pod vtisom politike svojih držav, le vsak zase. Tako jim jo ugrabi Mož s plaščem, kamufliran nacist in nemški militarist.

Janez Klasič je igral Amerikanca z njegovo naivno, apolitično, vendar mladostno, vitalno in človeško simpatično neresnobo in vihravostjo, z veliko neposrednostjo in sproščenostjo ter z velikim smislom za komiko situacije.

Njegovo nasprotje v komediji, ruskega soferja, je podal Karlo Marsel. Marselova vloga je bila zahtevnejša. Predpisovala mu je skopost, celo togost v gestih in izgovoru, ki je bil po zamisli režiserja ves čas ruski. Marsel nam je pokazal skozi in skozi le »politično« mislečega ruskega malega človeka, za čigar navidezno nečustvenostjo nam je odkril zdravo in prirodno, vitalno jedro simpatične človečnosti.

IGNAZIO SILONE: »PRGIŠČE ROBDNIC«

Le malokdo verjetno ve, da je Ignazio Silone samo psevdonim, pisateljevo lažno ime, in da se ta umetnik v resnici imenuje Secondo Tranquilli. Toliko več pa vedo vsi, kaj je ta mož napisal, saj so mu njegova dela prinesla ne samo evropsko, marveč svetovno slavo. Sodi tudi med pisatelje, ki jih po svetu najraje prevajajo, in to v vse mogoče jezike, nekatera delo kar po večkrat.

Silone se je rodil pred 55. leti v Abruzzih, a je moral zaradi svojega prepričanja in udejstvovanja v KPI živeti vseskozi v tujini (Angliji, Švici, itd.). Sprva je bil urednik tednika »Avanguardia« (Predstraža), 1922 leta pa je v Trstu urejeval list »Il Lavoratore« (Delavec).

Svoj prvi roman »Fontamara« je napisal v Švici leta 1930. Slovenci smo to delo dobili kar v dveh prevodih, enega pred zadnjo svetovno vojno, drugega pa leta 1952. Naslednje leto 1934 je v nemščini izdal razpravo »Der Faschismus, seine Entstehung und seine Entwicklung« (Fašizem, njegov nastanek in razvoj). Sledila je zbirka novel v angleščini »Mr. Aristotle« (Gospod Aristotel, 1935). Tudi njegov drugi roman »Kruh in vino« je bil objavljen v angleščini z naslovom »Bread in wine« leta 1936 in šele naslednje leto preveden v italijanščino. Dalje je izdal še »The School of Dictators« (Šola diktatorjev, 1938), »The Living Thoughts of Mazzini« (Živa misel Mazzinijeva, 1939), »The Seed beneath the Snow« (Seme pod snegom, 1942) ter »Egli si nascose« (Skril se je, 1945).

»Fontamara« je prevedena že na 19 jezikov, njegovo zadnje delo »Una manciata di more« (Prgišče robdnic, 1952) pa že na 22 jezikov. To poslednje smo kot prvo knjigo v zbirki »Knjižna policca« dobili te dni na knjižni trg v lepi opremi Jakice Accetto in v kar dobrem prevodu M. B.

»Prgišče robdnic« je roman, ki je precej podoben »Fontamari«. Toda medtem ko slika pisatelj v Fontamari razmere pod fašizmom, nam tu

odkriva povojno Italijo, Italijo po padcu fašizma. Razgrinja nam čas, ko je italijanski človek, predvsem kmet, čakal na agrarno reformo, na uresničitev najelementarnejših pravic. A zgodilo se ni nič podobnega. Končno so po vseh obljubah te uboge ljudi opeharili, kajti na oblast so se ponovno mili ljudje, ki so se udinjali fašizmu in se kar čez noč prelevili v komunistične zagovornike. Tako je italijanska partija, polna takih in podobnih elementov, kaj hitro naselila in izdala delovne in kmečke množice, ali jih vsaj pustila na cedilu.

Silonejeva umetnost je nedvomno umetnost globoke človeške prizadetosti. Pisatelj nam odkriva družbeno trenja, njih povode in vzroke do poslednjih konsekvenc; zato ni čudno, če je po nastrojenju pesimist, a s to omejitvijo, da je le časoven, trenuten pesimist. Kajti pisatelju je jasno pred oči dejstvo, da so sadovi bojev majhni v primeri z boji proti fašizmu, v kateri je bilo udeleženo italijansko pošteno prebivalstvo in tudi avtor sam.

Celotno delo pa vendar izzveni v vero boljše bodočnosti, ker zmatica je le ena in pravica mora zmagati.

M. Breclj.

John Mills kot čevljar Mossop v filmu »Hobson v škripcih«, ki ga bomo videli te dni v naših kinematografih

„DESETI BRAT“ V VREMAH

Pod imenom »Vreme« ali »Vrem-ska dolina« razumemo osem vasi, ki so vse majhne. Vse skupaj štejejo kakih tisoč prebivalcev. Neprijetna posledica te tako razdrapane »celote« je, da nikoli nimajo poštene-ga pevskega zbora, niti dramskega društva, sploh nobene kulturne organizacije, ki bi mogla živeti. Pa vendar imamo v vseh teh vasih nekaj dobrih talentov za petje in za dramatikino in za marsikaj drugega. Tudi dobre volje je dovolj. V vsaki vasi so nadarjeni fantje in dekleta, ni jih pa v nobeni vasi toliko, da bi mogli sami, brez sodelovanja ostalih, ustvariti kaj pomembnega. Tu pa nastanejo težave. Glavna in najhujša ovira je oddaljenost. Razdalje sicer niso ravno nepremagljive — dva ali trije kilometri, to ni taka reč — pa vendar, ko je treba na vaje v Vremski Britof kot center, se mladincem, po celodnevnem delu na kmetiji, res ne ljubi napraviti še teh nekaj kilometrov pota tja in potem še nazaj. Vaja ali učenje sta tudi delo, ki utruja.

Potem je še ta stvar ki so jo drugi že povedali: nimamo nobene dostojne dvorane, ne v »centru« in še manj na periferiji. To, kar nam zdaj služi za dvorano, je velika lopa, last premogovnika, v kateri so pred leti bili nameščeni razni rudniški stroji. Velika lopa je to, brez stropa, s samo golo streho, z razbitimi okni in tlak v njej je beton. Nobene akustike — glas v njej se izgublja kakor na gmajni. Skozi razbita okna in skozi odpro pedestre večer preprih. In tu v tej lopi se »udejstvujejo« vse naše prireditve: od prikazovanja filmov sezanskega potujočega kina, pa do dramskih predstav, plesa ali karkoli. Pa še to lopo pravijo bo premogovnik kmalu spet rabil za svoje namene in potem ne bomo imeli nič več.

Navzlic vsem tem tehničnim in drugačnim težavam smo imeli v nedeljo 13. marca preložnost gledati dramatisirano Jurčičevo povest »Deseti brat« v enajstih slikah, ki je vsaj za naše skromne podeželske zahteve krasno uspela.

Igra je dolga in težavna in bi potrebovala drugačnega odra, kot je bil na hitro improviziran in premajhen. Saj so morali igralci samo hode posekati in odpeljati na žago, da so dobili zanj potrebne deske. Šlo pa je vendarle kar gladko in med gledalci in bilo opaziti nestrpnosti.

Igralsko skupino (16 ali 17 vlog) je organizirala naša marljiva učiteljica tov. Anica Gornikova, ki je imela »levjica« delež dela, čeprav sama ni nastopila razen v pozdravnem govoru. Bila je režiserka in suflerka in generalni gonilni stroj. Prepisovanje vlog je najbrž bilo tudi njeno delo.

Nisem in ne maram biti kritik in moja »ocena«, če bi se jo drznil napisati, bi prav gotovo bila dvomljive vrednosti. Vendar mislim, da bom izrazil čustva vseh gledalcev, če povem, da je igra odlično uspela. Tekla je gladko kakor po olju in nobenega »lapsusa« ali kakega drugačnega »kamna spotike« nisem mogel opaziti. Meni, za moj osebni okus, bi sicer bolj ugajalo, da bi vsaj vloge kmetov (predvsem Krjavlja) bile govorjene v značilnem dolenskem dialektu (ali v našem, če bi dolenskega ne zmogli), toda danes velja neki pravilo, da mora tudi na odru veljati čista slovenščina in da se je treba narečij izogibati. Moj »okus« ostaja torej v manjšini.

Vloge so bile dobro razdeljene, tako male kot glavne. V nobeni ni bilo opaziti odrske »mrzlice«, čeprav je bilo nad polovico igralcev čisto »novih« in so to pot prvič nastopili.

Glavni vavec zmage je odnesel Krjavelj (Mirko Prunk), ki je s svojo nebrzdano komiko vzbujal velikanski smeh. Celu v pretiranost je šel, saj je tragično zgodbo skoro prevrgel v burko. Tudi njegova kipeča mladost se ni dobro prilagala betežnemu staremu Krjavlju, ki je že davno odslužil cesarja, presekal hudiča na dvoje in pokopal ženo Urško. Vsaj kako razmršeno brado bi moral nositi, da bi zakril svoj mladostni obraz.

Takoj za Mirkom je odlično igral njegov bratranec Renat Prunk, ki je zelo živo predstavil Martinka, desetega brata. Gledalci so žal premalo občutili tragiko tega sirotnega zavrnjenca in so videli v njem le preveč komično figuro.

Zelo ljubka je bila Manica (Anica Križman), zato ni prav nič čudno, da sta se učitelj Kvas in Marjan tako zaljubila. Pri tem pa moram očitati Kvasu (Evgenju Zadniku), da je bil premlačen ljubimec.

Ostalih vlog ne morem naštevati, ker ni prostora. Vse so zadovoljile in nimam povoda za kake posebne pomisleke. Prav sijajno se je »odrezala« tudi Krjavljeva koza, ki se je tako »vživela« v svojo važno vlogo, da ni hotela niti z odra in bi kmalu še igralci popokali od smeha.

Opaziti je bilo nekaj malenkostnih anahronizmov ali časovnih neskladnosti. V Jurčičevem času niso na primer kmetje kadili cigaret, ampak le pipe, največ pa so čakali in čvrsto pljuvali za vrata. Kvas tudi ni imel naličnega peresa niti lepo okovanega svinčnika.

Navzlic takim malo opaznim nečestostim je bila igra odlično podana in je kljub slabi »dvorani« zadovoljila vse. To je mnogo, če pomislimo, da je bilo klopi komaj za polovico občinstva in da je druga polovica morala stati na mrzlem betonu štiri ure dolgo, kot je trajala predstava. Marsikaterega je gotovo zeblo.

Hvaležni smo igralcem za njihov trud in tudi tovarišici Gornikovi za njeno nesebično požrtvovalnost in marljivost.

France Magajna.

Gostovanje tržaškega SNG na Koprskem

Slovensko narodno gledališče iz Trsta je v petek, 18. marca, uprizorilo v koprskem gledališču duhovito komedijo francoskega dramatika Ferdinanda Rogera »3 + ena« v režiji Nade Gabrijelčičeve. Igralci, Rado Nakrst, Ema Starčeva, Tea Starčeva, Miha Baloh, Stane Starešinič in Silvij Kobal, so želi z uspelo komedijo veliko uspeha in priznanja polne gledališke dvorane.

V soboto so gostovali Tržačani še v Kortah in v nedeljo pri Sv. Antonu.

IV. Javni koncert radia Koper

V soboto, dne 26. marca, bo IV. javni koncert radia Koper, in sicer bomo slišali slovenske in dalmatinske narodne pesmi. Nastopil bo gorenjski instrumentalni kvartet s pevčema Dano Filipičevo in Francem Korenom iz Ljubljane ter skupina Dalmatincev s solistoma Petrom Trličem in Nedeljko Nežičevo iz Zagreba. Obe skupini ste že slišali v oddajah koprskega radia, vsak teden pa nastopata tudi v ljubljanskem oziroma zagrebškem radiu.

Gorenjski instrumentalni kvartet se je zdaj vrnil s Koroškega, kjer je med našimi rojaki žel veliko uspeha in pohvale, skupina Dalmatincev pa se vrača iz Zahodne Nemčije, kjer je poznajo iz filmov jugoslovansko-nemške koprodukcije. Spomladi bo šel gorenjski kvartet na turnejo po Zapadni Nemčiji in Holandski, kamor so ga povabili naši izseljenci.

Vstopnice za koncert dobite od petka dalje pri blagajni koprškega gledališča. Začetek bo točno ob 20.30 zaradi radijskega prenosa.

V nedeljo pa bo ponovitev koncerta v Bujah, kjer bodo vstopnice v prodaji v Istrski knjigarni.

IZ NOVIH REVIJ

Izšla je prva številka 3. letnika NASE SODOBNOSTI. Uvodno pri-náša govor Miroslava Krleža med razpravo na izrednem plenumu Zveze književnikov Jugoslavije. Prozo zastopa Milan Šega s »Potovanjem skozi mladost«, poezijo pa Tone Pavček z več izvirnimi pesmimi in Mile Klopčič s prevodom nekaterih Heinejevih pesmi, ki bodo izšle ob stoletnici pesnikove smrti v izdaji Slovenske matice. Svoj razgovor z urednikom Ferdinandom Kozakom je zapisala Marija Boršnikova pod naslovom »več Prežihala«.

V razgledih beremo o donskih književnosti dvajsetega stoletja in Dušana Zeljeznova zapiske o Elijahu Vittoriniju ob prevajanju njegovega romana »Ljudje in neljudje«.

★ S PARTIZANI PO NAŠIH KRAJIH

Utrinki iz orb XIX. SNOUB

„Srečka Kosovela“

»Kakor naraščanje temnih glasov raslo je, estojalo je iz globin.«

Srečko Kosovelc

Letos poteka deseto leto, kar so v Tržaškem zalivu na Krasu, v Sloveniji in po vsaj Jugoslaviji utihli zadnji odmevi strelcov. Narodni Jugoslaviji so se oddahnil: Svobodni smol Odslej bomo sami gospodarili, ukazovali in delali. Ljudje vedo, svobodne Jugoslavije so zavili rokave in prišli za delo. Tega je bilo ogromno, saj je bila dežela opustošena, požgana in izropana. Uspehi tega dela so veliki, zato lahko upravičeno praznujemo dve pomembni etapi: deset let osvoboditve in deset let uspehov.

Dva bataljona Kosovelove brigade sta bila v zasedi, tretji pa je skupno z drugimi enotami napadel vas. Jurš ni uspel, ker je sovražnik dobil pomoč. Brigada je nato napravila kratek obisk v Slovenski Benečiji. Dne druzeta februarja 1944 je prekorčila reko Idrijo pod vasio Kosi in od tam odšla v osrčje Benečije v Rukini. Praprotnico in Klobučarje. Bataljoni so v vseh treh vaseh priredili mitinge in prišli za delo. Tega je bilo ogromno, saj je bila dežela opustošena, požgana in izropana. Uspehi tega dela so veliki, zato lahko upravičeno praznujemo dve pomembni etapi: deset let osvoboditve in deset let uspehov.

Ob tej pomembni zgodovinski obletnici se naše misli rade vračajo nazaj v tiste dni, ko so partizanski narodnoosvobodilne udarne brigade tolike, preganjale in umevale okupatorje in domače izdajalce, kjerkoli so jih zalotile. Zdej so sabotažne skupine našle mostove, ceste in proge, zdaj so brigade napadle utrjene postojanke in jo uničile, zdaj pa so izmenada napadle sovražno kolono, ki se je kretala po glavni cesti. Akcija se je vrstila za akcijo. Cete, bataljoni, brigade in divizije so osvobajale vas za vasio. Zadnje leto borbe se je sovražnik lahko držal le še v večjih, dobro utrjenih postojankah, pa se tu ni bil več varen pred napadom partizanov.

Osvobodilno gibanje se je tudi na Primorskem razvilo kmalu po ustanovitvi Osvobodilne fronte. Ze leta 1942 sta bila ustanovljena dva partizanska odreda, ki sta leta 1943 narasla v brigadi. Po razpadu fašistične Italije pa se je upor razširil na vso Primorsko. Takratni borci so razorožili več italijanskih divizij in tako dobili orožja in dobro opremo.

Jurš borce Kosovelove brigade

USTANOVITEV XIX. SNOB »SREČKA KOSOVELA«

Komandant odreda tovarši Iztok je dne 26. septembra 1943 dobil nalogo, naj s svojimi spremstvom krene na Kras in tam ustanovi novo brigado, ki je dobila ime po krasnem pesniku Srečku Kosovelu. Mobilizacija za novo brigado se je dobro razvijala. V brigadi je bilo več prostovoljcev kot mobilizirancev. V sredo največjega vrvenja in navedenja pri organiziranju nove brigade je planila vzhra velike nemške ofenzive. Z dvema oklopima SS-divizijama so Nemci navallli v Vipavsko dolino in na Kras. Nova brigada je morala s štabom vred »hajkati« iz kraja v kraj ves teden od 27. septembra do 2. oktobra. Ta »hajka« je prinesla brigadi še petnajst novih borcev, ki so kasneje vsi postali brigadni funkcionarji. Sam štab brigade je bil tri dni obkrojen in se je moral prebiti skozi tankovske kolone. Komaj dober mesec in pol po ustanovitvi je brigada štela že 900 moških.

Februarja 1944 je brigada imela več srečanj s sovražnikom po raznih krajih Tolminske. Tretji bataljon je na cesti Tolmin-Kobarid napadel sovražno kolono. V tej akciji je padel en domobranski oficir in sedem Nemcev, dva pa sta bila ranjena. Borci so uničili mali avtomobil, zepelnili enega »sarca«, 3 brezstrelke, 1 Mauzerovo, 4 pištole in 10 sto nabojev.

Teško borbo je vodila brigada dne 18. in 19. februarja na Srednjem, ko jo je napadlo 1300 SS-ovcev. Sovražnik je brigado napadel ponoči ob 23. uri pri vasi Pušno, pa sta jih I. in II. bataljon odbila. Tudi napad v Kambrskem je bil odbit. Naslednji dan 19. II. je sovražnik znova napadel dvakrat in je bil opakod odbit. Ko je uvidel, da so napadi brezuspešni, je poklical na pomoč bombnike. Tri ceno in polumem bombardiranju je sovražnik znova napadel. Brigada se je pred premočjo premaknila na nove položaje. Izid borbe je bil sledeči: sovražnik je imel štiri avtomobile mrtvih, brigada pa 15 mrtvih in 7 ranjenih. Brigada se je izvila iz tesnega obroča brez nadaljnjih izgub v noči od 19. na 20. februarja. Po kozjih stezah se je spustila v dolino Soče.

Februarja 1944 je brigada imela več srečanj s sovražnikom po raznih krajih Tolminske. Tretji bataljon je na cesti Tolmin-Kobarid napadel sovražno kolono. V tej akciji je padel en domobranski oficir in sedem Nemcev, dva pa sta bila ranjena. Borci so uničili mali avtomobil, zepelnili enega »sarca«, 3 brezstrelke, 1 Mauzerovo, 4 pištole in 10 sto nabojev.

Teško borbo je vodila brigada dne 18. in 19. februarja na Srednjem, ko jo je napadlo 1300 SS-ovcev. Sovražnik je brigado napadel ponoči ob 23. uri pri vasi Pušno, pa sta jih I. in II. bataljon odbila. Tudi napad v Kambrskem je bil odbit. Naslednji dan 19. II. je sovražnik znova napadel dvakrat in je bil opakod odbit. Ko je uvidel, da so napadi brezuspešni, je poklical na pomoč bombnike. Tri ceno in polumem bombardiranju je sovražnik znova napadel. Brigada se je pred premočjo premaknila na nove položaje. Izid borbe je bil sledeči: sovražnik je imel štiri avtomobile mrtvih, brigada pa 15 mrtvih in 7 ranjenih. Brigada se je izvila iz tesnega obroča brez nadaljnjih izgub v noči od 19. na 20. februarja. Po kozjih stezah se je spustila v dolino Soče.

Teško borbo je vodila brigada dne 18. in 19. februarja na Srednjem, ko jo je napadlo 1300 SS-ovcev. Sovražnik je brigado napadel ponoči ob 23. uri pri vasi Pušno, pa sta jih I. in II. bataljon odbila. Tudi napad v Kambrskem je bil odbit. Naslednji dan 19. II. je sovražnik znova napadel dvakrat in je bil opakod odbit. Ko je uvidel, da so napadi brezuspešni, je poklical na pomoč bombnike. Tri ceno in polumem bombardiranju je sovražnik znova napadel. Brigada se je pred premočjo premaknila na nove položaje. Izid borbe je bil sledeči: sovražnik je imel štiri avtomobile mrtvih, brigada pa 15 mrtvih in 7 ranjenih. Brigada se je izvila iz tesnega obroča brez nadaljnjih izgub v noči od 19. na 20. februarja. Po kozjih stezah se je spustila v dolino Soče.

Preživeli borci XIX. SNOUB »Srečka Kosovela« zbrani v Stanjelu ob 10-letnici ustanovitve primorskih brigad

Sam je pogostokrat zatnjeval, da sta si z osilčkom prava prijatelja. Prav posebno pa ga je bil vzljubil tokrat, ko se je bil dolgočusec naučil, da je prav glasno zatrobentel vsakokrat, ko je vozil mimo župnišča, ki je bilo na koncu vasi. Lahko

in opozarjal. Kuharica ga je hotelja podkupiti z nekaj kozarč terana, toda vselej brez uspeha. Jakomin je vso krivdo zvratal na dolgočusec in ta je se nadalje veselo trobil, vsakokrat ko je šel mimo župnišča. Kljub vsemu prijateljstvu pa sta si dvakrat le prišla v zameru. Jakomin in osel namreč. Neke noči, ko jih je Jakomin spokojno kinkal na vozčku in ko je njegova živalca prav pohlevno vlekla z vrči natovorjen vozček, je tam nekje pod štorjama ošel kar naenkrat obstal. Suneč je bil prebudil kinkajočega Jakobina. Zagrabil je za vrvi (vrajeti še ni imel!), ki je bila zatakajena za ročaj vozne zavore, ter z njo nalahno pobožal sivec po hrbtu in mu, s samo njemu lasno zgovornostjo pričel dopovedovati, prepričevati in naposled tudi obljubljeni zvrhan koš najslajše detelje. Sivček pa je nepremično stal, strigel z usesi, ter od časa do časa odkimaval z glavom.

Toda Jakobina je minila potrpeljivost. Močno je zavril zavore voza, zataknil vrvi za ročaj zavore ter, hudomušno se smehljajoč, svojo nekoliko naprej strlečo brado odhlačil na gmajno. Z ostrim »foufouem«, ki prisnigne Kraševca, vedno in povsod spremlja, je narzal večjo butaro suhih brinjavih vej, jih lepo zložil pol sprva, zažgal ter hitro skočil na voz. Sprva se je sivec sam nekoliko zmdro-

Niko Pirnat: Partizanski napad

delovala je pri akciji v Baški grapi, v drugih akcijah v Soški dolini in na Banjski planoti. V borbi za Crni vrh je III. bataljon Kosovelove brigade likvidiral zadnje tri bunkerje in zaplenil veliko orožja in druge vojaške opreme. Pri tridnevni borbi za Stanjel je bila brigada posebno izkazala, saj je zaplenila dva topa, več avtomobilov in pobila večje število sovražnikov. Svoj borbeni prispevek je dala tudi v borbah na Goranjskem pri napadu na Zeleznik in na Goranje vas v Poljanski dolini.

Navečja in najslavnejša akcija XIX. brigade »Srečka Kosovela« pa je bila borba na Trnovem. Lahko za pišemo, da ima ta borba značaj legendarnosti. Ljudje so takrat z velikim spoštovanjem govorili o »Kosovelovcih«. Zgodovina Primorske pa bo dvodnevne borbe Kosovelove brigade likvidiral zadnje tri bunkerje in zaplenil veliko orožja in druge vojaške opreme. Pri tridnevni borbi za Stanjel je bila brigada posebno izkazala, saj je zaplenila dva topa, več avtomobilov in pobila večje število sovražnikov. Svoj borbeni prispevek je dala tudi v borbah na Goranjskem pri napadu na Zeleznik in na Goranje vas v Poljanski dolini.

Rajniki Jakomin in njegov sivček

Spoznal, sva se bila na kaj naveden način. Nekega pomladanskega popoldne sem se vračal domov. Na vaški poti me je srečal majhen, starikav možiček suhega, zgaranega obraza. Iz njegovih oči je sevala pravca mladeniška razposajenost in hudomušnost. Prav resno me je nagovoril: »Pokažite mi no palec, da vidim kakšen je! Saj nisem vedel, ali bi mu ustregel ali ne, toda že je bil zagrabil moje desnico, ogledoval nekaj časa palec, zmajeval z glavom in končno je ustil: »Veste, povabil bi vas na glaš terana, toda vidim, da imate premajhen palec! Radoveden sem bil v kakšni zvezi je neki moj palec z njegovim teranom. Vprašal sem ga, s privzokom (ih ljudsko mušnost), katero pa nisem takoj zazpal, mi je odgovoril: »Na sodu nimam pipe, ampak lesen zamašek. Vsakokrat, ko si natočim kozarec vina, moram zatakati odprtno s palec, da medtem vno izpijem in si nato natočim še en kozarec. Vaš palec pa je mnogo premajhen, da bi mogel zadelati odprtino. Sam pa danes tudj ne morem, ker, kakor vidite, imam palec zavezan. Vsekal sem se. In zaradi tega ne bo nič! Pri tem se je hahljal tako prisrčno da so se mu usine raztegnile tja do ušes, pokazal je svoje brezboje čeljusti, mišice pri očesnih kotih so se mu skrčile.

Tako se je znal hahljati samo on in še na misel mi ni prišlo, da bi mu zameril njegovo potegavščino. Pozneje sem zvedel, da je znan vaški šaljevec. Pogostoma se je norčeval iz lastne siromašne, hvalili, da ima v klet, vrsto buteljki več let starega terana in pripovedoval, da cele buteljke sam ne more izpiti, ker da bi ga »vrgla opalac, puščati terana v buteljki pa da ne mara, ker da shlapi vsa ona dobrota in moč, katero pridobi teran s starostjo.

in opozarjal. Kuharica ga je hotelja podkupiti z nekaj kozarč terana, toda vselej brez uspeha. Jakomin je vso krivdo zvratal na dolgočusec in ta je se nadalje veselo trobil, vsakokrat ko je šel mimo župnišča. Kljub vsemu prijateljstvu pa sta si dvakrat le prišla v zameru. Jakomin in osel namreč. Neke noči, ko jih je Jakomin spokojno kinkal na vozčku in ko je njegova živalca prav pohlevno vlekla z vrči natovorjen vozček, je tam nekje pod štorjama ošel kar naenkrat obstal. Suneč je bil prebudil kinkajočega Jakobina. Zagrabil je za vrvi (vrajeti še ni imel!), ki je bila zatakajena za ročaj vozne zavore, ter z njo nalahno pobožal sivec po hrbtu in mu, s samo njemu lasno zgovornostjo pričel dopovedovati, prepričevati in naposled tudi obljubljeni zvrhan koš najslajše detelje. Sivček pa je nepremično stal, strigel z usesi, ter od časa do časa odkimaval z glavom.

Toda Jakobina je minila potrpeljivost. Močno je zavril zavore voza, zataknil vrvi za ročaj zavore ter, hudomušno se smehljajoč, svojo nekoliko naprej strlečo brado odhlačil na gmajno. Z ostrim »foufouem«, ki prisnigne Kraševca, vedno in povsod spremlja, je narzal večjo butaro suhih brinjavih vej, jih lepo zložil pol sprva, zažgal ter hitro skočil na voz. Sprva se je sivec sam nekoliko zmdro-

PRIPRAVE ZA PROSLAVO DESETLETNICE OSVOBODITVE

Prvi primorski študentski festival

Velika manifestacija kulturno prosvetne dejavnosti primorskih študentov

Primorska bo doživela meseca maja letošnji pomemben kulturni dogodek. Primorski študentje se bodo predstavili s številnimi kulturnimi prireditvami. Na festivalu, ki bo sovpadal s proslavami desete obletnice osvoboditve in ustanovitve prve slovenske vlade, bodo sodelovale sledeče študentske skupine: 1. dramska skupina Kluba primorskih študentov z »Raztrganci«, 2. dramska skupina Postojanskega akademskega kluba s komedijo romunskega dramatika V. Eftimiu »Clovek, ki je videl smrt«, 3. dramska družina tržaških študentov, 4. Primorski študentski pevski zbor, 5. študentski orkester, 6. kombinirana literarno glasbena skupina študentov in 7. nogometna in odbojkaška reprezentanca primorskih študentov. Razen omenjenih skupin sta obljubila sodelovanje tudi zamejsko dijaško društvo »Simon Gregorčič« iz Postojni in gimnazijska mladina v Gorici.

Prvi primorski študentski festival bo torej verna slika zavesti in razumevanja dolžnosti, ki se postavljajo pred našega primorskega študenta. Mimo tega je cilj manjše manifestacije tudi to, da prireditelj s sodelovanjem mladino s terena, predvsem k organizacijskem delu, in s tem priпомoremo k razvijanju mladinskih organizacij Primorske. V tem smislu je treba pozdraviti pobudo OK LMS v Postojni in Tolminu, ki sta obljubila pri festivalskih pripravah vso pomoč mladine.

Prvi primorski študentski festival bo torej verna slika zavesti in razumevanja dolžnosti, ki se postavljajo pred našega primorskega študenta. Mimo tega je cilj manjše manifestacije tudi to, da prireditelj s sodelovanjem mladino s terena, predvsem k organizacijskem delu, in s tem priпомoremo k razvijanju mladinskih organizacij Primorske. V tem smislu je treba pozdraviti pobudo OK LMS v Postojni in Tolminu, ki sta obljubila pri festivalskih pripravah vso pomoč mladine.

Prvi primorski študentski festival bo torej verna slika zavesti in razumevanja dolžnosti, ki se postavljajo pred našega primorskega študenta. Mimo tega je cilj manjše manifestacije tudi to, da prireditelj s sodelovanjem mladino s terena, predvsem k organizacijskem delu, in s tem priпомoremo k razvijanju mladinskih organizacij Primorske. V tem smislu je treba pozdraviti pobudo OK LMS v Postojni in Tolminu, ki sta obljubila pri festivalskih pripravah vso pomoč mladine.

Prvi primorski študentski festival bo torej verna slika zavesti in razumevanja dolžnosti, ki se postavljajo pred našega primorskega študenta. Mimo tega je cilj manjše manifestacije tudi to, da prireditelj s sodelovanjem mladino s terena, predvsem k organizacijskem delu, in s tem priпомoremo k razvijanju mladinskih organizacij Primorske. V tem smislu je treba pozdraviti pobudo OK LMS v Postojni in Tolminu, ki sta obljubila pri festivalskih pripravah vso pomoč mladine.

Prvi primorski študentski festival bo torej verna slika zavesti in razumevanja dolžnosti, ki se postavljajo pred našega primorskega študenta. Mimo tega je cilj manjše manifestacije tudi to, da prireditelj s sodelovanjem mladino s terena, predvsem k organizacijskem delu, in s tem priпомoremo k razvijanju mladinskih organizacij Primorske. V tem smislu je treba pozdraviti pobudo OK LMS v Postojni in Tolminu, ki sta obljubila pri festivalskih pripravah vso pomoč mladine.

Vse kaže torej, da se želijo primorski študentje predstaviti ljudem z eno najmočnejših kulturno prosvetnih manifestacij, kar jih je doživela doslej Primorska. Skrbne priprave nam že danes kažejo, da bodo pri tem uspeli. Na festivalu bo aktivno sodelovalo okrog 160 študentov, vse skupine pa bodo priredile okrog 45 nastopov. Poudariti je treba, da so študenje prekinili s staro prakso favoriziranja večjih primorskih centrov, kar moramo predvsem pozdraviti. Svojo kulturno misijo bodo ponesli tudi v našo primorsko vas. Program festivala nam kaže, da bodo obiskali sledeče primorske kraje: Sežana, Pivka, Il. Bistrica, Postojna, Idrija, Cerklje, Tolmin, Kanal, Nova Gorica, Cerkljica, Vipava, Crni vrh, Most na Soči, Bovec, Kobarid, Medana, Skofje, Koper, Herpelje-Kozina, Senožeče, Ajdovščina, Miren, Renče, Grgar, Šempeter, Stanjel, Komen.

Prvi primorski študentski festival bo torej verna slika zavesti in razumevanja dolžnosti, ki se postavljajo pred našega primorskega študenta. Mimo tega je cilj manjše manifestacije tudi to, da prireditelj s sodelovanjem mladino s terena, predvsem k organizacijskem delu, in s tem priпомoremo k razvijanju mladinskih organizacij Primorske. V tem smislu je treba pozdraviti pobudo OK LMS v Postojni in Tolminu, ki sta obljubila pri festivalskih pripravah vso pomoč mladine.

Prvi primorski študentski festival bo torej verna slika zavesti in razumevanja dolžnosti, ki se postavljajo pred našega primorskega študenta. Mimo tega je cilj manjše manifestacije tudi to, da prireditelj s sodelovanjem mladino s terena, predvsem k organizacijskem delu, in s tem priпомoremo k razvijanju mladinskih organizacij Primorske. V tem smislu je treba pozdraviti pobudo OK LMS v Postojni in Tolminu, ki sta obljubila pri festivalskih pripravah vso pomoč mladine.

Prvi primorski študentski festival bo torej verna slika zavesti in razumevanja dolžnosti, ki se postavljajo pred našega primorskega študenta. Mimo tega je cilj manjše manifestacije tudi to, da prireditelj s sodelovanjem mladino s terena, predvsem k organizacijskem delu, in s tem priпомoremo k razvijanju mladinskih organizacij Primorske. V tem smislu je treba pozdraviti pobudo OK LMS v Postojni in Tolminu, ki sta obljubila pri festivalskih pripravah vso pomoč mladine.

Prvi primorski študentski festival bo torej verna slika zavesti in razumevanja dolžnosti, ki se postavljajo pred našega primorskega študenta. Mimo tega je cilj manjše manifestacije tudi to, da prireditelj s sodelovanjem mladino s terena, predvsem k organizacijskem delu, in s tem priпомoremo k razvijanju mladinskih organizacij Primorske. V tem smislu je treba pozdraviti pobudo OK LMS v Postojni in Tolminu, ki sta obljubila pri festivalskih pripravah vso pomoč mladine.

Prvi primorski študentski festival bo torej verna slika zavesti in razumevanja dolžnosti, ki se postavljajo pred našega primorskega študenta. Mimo tega je cilj manjše manifestacije tudi to, da prireditelj s sodelovanjem mladino s terena, predvsem k organizacijskem delu, in s tem priпомoremo k razvijanju mladinskih organizacij Primorske. V tem smislu je treba pozdraviti pobudo OK LMS v Postojni in Tolminu, ki sta obljubila pri festivalskih pripravah vso pomoč mladine.

Prvi primorski študentski festival bo torej verna slika zavesti in razumevanja dolžnosti, ki se postavljajo pred našega primorskega študenta. Mimo tega je cilj manjše manifestacije tudi to, da prireditelj s sodelovanjem mladino s terena, predvsem k organizacijskem delu, in s tem priпомoremo k razvijanju mladinskih organizacij Primorske. V tem smislu je treba pozdraviti pobudo OK LMS v Postojni in Tolminu, ki sta obljubila pri festivalskih pripravah vso pomoč mladine.

Prvi primorski študentski festival bo torej verna slika zavesti in razumevanja dolžnosti, ki se postavljajo pred našega primorskega študenta. Mimo tega je cilj manjše manifestacije tudi to, da prireditelj s sodelovanjem mladino s terena, predvsem k organizacijskem delu, in s tem priпомoremo k razvijanju mladinskih organizacij Primorske. V tem smislu je treba pozdraviti pobudo OK LMS v Postojni in Tolminu, ki sta obljubila pri festivalskih pripravah vso pomoč mladine.

Prvi primorski študentski festival bo torej verna slika zavesti in razumevanja dolžnosti, ki se postavljajo pred našega primorskega študenta. Mimo tega je cilj manjše manifestacije tudi to, da prireditelj s sodelovanjem mladino s terena, predvsem k organizacijskem delu, in s tem priпомoremo k razvijanju mladinskih organizacij Primorske. V tem smislu je treba pozdraviti pobudo OK LMS v Postojni in Tolminu, ki sta obljubila pri festivalskih pripravah vso pomoč mladine.

IZ NAŠIH MUZEJEV

VALENCIČEV IN VOJKOV SAMOKRES V NOTRANJSKEM MUZEJU V POSTOJNI

Prvi primorski študentski festival bo torej verna slika zavesti in razumevanja dolžnosti, ki se postavljajo pred našega primorskega študenta. Mimo tega je cilj manjše manifestacije tudi to, da prireditelj s sodelovanjem mladino s terena, predvsem k organizacijskem delu, in s tem priпомoremo k razvijanju mladinskih organizacij Primorske. V tem smislu je treba pozdraviti pobudo OK LMS v Postojni in Tolminu, ki sta obljubila pri festivalskih pripravah vso pomoč mladine.

Prvi primorski študentski festival bo torej verna slika zavesti in razumevanja dolžnosti, ki se postavljajo pred našega primorskega študenta. Mimo tega je cilj manjše manifestacije tudi to, da prireditelj s sodelovanjem mladino s terena, predvsem k organizacijskem delu, in s tem priпомoremo k razvijanju mladinskih organizacij Primorske. V tem smislu je treba pozdraviti pobudo OK LMS v Postojni in Tolminu, ki sta obljubila pri festivalskih pripravah vso pomoč mladine.

Prvi primorski študentski festival bo torej verna slika zavesti in razumevanja dolžnosti, ki se postavljajo pred našega primorskega študenta. Mimo tega je cilj manjše manifestacije tudi to, da prireditelj s sodelovanjem mladino s terena, predvsem k organizacijskem delu, in s tem priпомoremo k razvijanju mladinskih organizacij Primorske. V tem smislu je treba pozdraviti pobudo OK LMS v Postojni in Tolminu, ki sta obljubila pri festivalskih pripravah vso pomoč mladine.

Prvi primorski študentski festival bo torej verna slika zavesti in razumevanja dolžnosti, ki se postavljajo pred našega primorskega študenta. Mimo tega je cilj manjše manifestacije tudi to, da prireditelj s sodelovanjem mladino s terena, predvsem k organizacijskem delu, in s tem priпомoremo k razvijanju mladinskih organizacij Primorske. V tem smislu je treba pozdraviti pobudo OK LMS v Postojni in Tolminu, ki sta obljubila pri festivalskih pripravah vso pomoč mladine.

Prvi primorski študentski festival bo torej verna slika zavesti in razumevanja dolžnosti, ki se postavljajo pred našega primorskega študenta. Mimo tega je cilj manjše manifestacije tudi to, da prireditelj s sodelovanjem mladino s terena, predvsem k organizacijskem delu, in s tem priпомoremo k razvijanju mladinskih organizacij Primorske. V tem smislu je treba pozdraviti pobudo OK LMS v Postojni in Tolminu, ki sta obljubila pri festivalskih pripravah vso pomoč mladine.

Prvi primorski študentski festival bo torej verna slika zavesti in razumevanja dolžnosti, ki se postavljajo pred našega primorskega študenta. Mimo tega je cilj manjše manifestacije tudi to, da prireditelj s sodelovanjem mladino s terena, predvsem k organizacijskem delu, in s tem priпомoremo k razvijanju mladinskih organizacij Primorske. V tem smislu je treba pozdraviti pobudo OK LMS v Postojni in Tolminu, ki sta obljubila pri festivalskih pripravah vso pomoč mladine.

Prvi primorski študentski festival bo torej verna slika zavesti in razumevanja dolžnosti, ki se postavljajo pred našega primorskega študenta. Mimo tega je cilj manjše manifestacije tudi to, da prireditelj s sodelovanjem mladino s terena, predvsem k organizacijskem delu, in s tem priпомoremo k razvijanju mladinskih organizacij Primorske. V tem smislu je treba pozdraviti pobudo OK LMS v Postojni in Tolminu, ki sta obljubila pri festivalskih pripravah vso pomoč mladine.

Prvi primorski študentski festival bo torej verna slika zavesti in razumevanja dolžnosti, ki se postavljajo pred našega primorskega študenta. Mimo tega je cilj manjše manifestacije tudi to, da prireditelj s sodelovanjem mladino s terena, predvsem k organizacijskem delu, in s tem priпомoremo k razvijanju mladinskih organizacij Primorske. V tem smislu je treba pozdraviti pobudo OK LMS v Postojni in Tolminu, ki sta obljubila pri festivalskih pripravah vso pomoč mladine.

Prvi primorski študentski festival bo torej verna slika zavesti in razumevanja dolžnosti, ki se postavljajo pred našega primorskega študenta. Mimo tega je cilj manjše manifestacije tudi to, da prireditelj s sodelovanjem mladino s terena, predvsem k organizacijskem delu, in s tem priпомoremo k razvijanju mladinskih organizacij Primorske. V tem smislu je treba pozdraviti pobudo OK LMS v Postojni in Tolminu, ki sta obljubila pri festivalskih pripravah vso pomoč mladine.

Prvi primorski študentski festival bo torej verna slika zavesti in razumevanja dolžnosti, ki se postavljajo pred našega primorskega študenta. Mimo tega je cilj manjše manifestacije tudi to, da prireditelj s sodelovanjem mladino s terena, predvsem k organizacijskem delu, in s tem priпомoremo k razvijanju mladinskih organizacij Primorske. V tem smislu je treba pozdraviti pobudo OK LMS v Postojni in Tolminu, ki sta obljubila pri festivalskih pripravah vso pomoč mladine.

Prvi primorski študentski festival bo torej verna slika zavesti in razumevanja dolžnosti, ki se postavljajo pred našega primorskega študenta. Mimo tega je cilj manjše manifestacije tudi to, da prireditelj s sodelovanjem mladino s terena, predvsem k organizacijskem delu, in s tem priпомoremo k razvijanju mladinskih organizacij Primorske. V tem smislu je treba pozdraviti pobudo OK LMS v Postojni in Tolminu, ki sta obljubila pri festivalskih pripravah vso pomoč mladine.

Prvi primorski študentski festival bo torej verna slika zavesti in razumevanja dolžnosti, ki se postavljajo pred našega primorskega študenta. Mimo tega je cilj manjše manifestacije tudi to, da prireditelj s sodelovanjem mladino s terena, predvsem k organizacijskem delu, in s tem priпомoremo k razvijanju mladinskih organizacij Primorske. V tem smislu je treba pozdraviti pobudo OK LMS v Postojni in Tolminu, ki sta obljubila pri festivalskih pripravah vso pomoč mladine.

Prvi primorski študentski festival bo torej verna slika zavesti in razumevanja dolžnosti, ki se postavljajo pred našega primorskega študenta. Mimo tega je cilj manjše manifestacije tudi to, da prireditelj s sodelovanjem mladino s terena, predvsem k organizacijskem delu, in s tem priпомoremo k razvijanju mladinskih organizacij Primorske. V tem smislu je treba pozdraviti pobudo OK LMS v Postojni in Tolminu, ki sta obljubila pri festivalskih pripravah vso pomoč mladine.

Prvi primorski študentski festival bo torej verna slika zavesti in razumevanja dolžnosti, ki se postavljajo pred našega primorskega študenta. Mimo tega je cilj manjše manifestacije tudi to, da prireditelj s sodelovanjem mladino s terena, predvsem k organizacijskem delu, in s tem priпомoremo k razvijanju mladinskih organizacij Primorske. V tem smislu je treba pozdraviti pobudo OK LMS v Postojni in Tolminu, ki sta obljubila pri festivalskih pripravah vso pomoč mladine.

(Odlomek iz istoimenske novele, ki je izšla v zbranih novelah OD VOJNE DO VOJNE in izdaji Državne založbe Slovenije)

Stanovanje, v katerem sem s toliko pozornostjo zaživel, je obstajalo iz treh sob in kuhinje. Nikdar nisem bil v njem, toda po pregibih ljudi in po njihovih glasovih sem presodil, da je zares tako. Celo to sem zadržno vedel, da inata kuhinja in ena soba okna na dvorišče, torej na severno stran, in da nikdar ne postoje tja sonce.

V teh prostornih je stanovala družina, mož in žena in dva otroka. Vse štiri sem večkrat videl na stopnišču, toda to so bila le bežna srečanja, pri katerih nisem mogel zvedeti o njih dosti več kakor to, da sem videl pač njihovo zunanjo podobo. On je bil debelešen, precej velik človek z veliko plešo in s širokim, nekoliko streljivim obrazom, kljub zajetnim oblikam gibčen v telo, ker je menda rad teloval. Ona pa je bila majhna ženska z nenavadno globokim tatom, da sem nehoti, kadar sem jo videl, pomislil na to, kako čudno kratke noge ima. Tudi njen obraz je bil, kakor njegov, pust in prašen od življenja. Njen nos je bil majhen in nestrpen, njene ustnice zmeraj nabrane v majhno, smešno resnobno šobo in njene oči so bile sične in ostre. Kadar so me pogledale, se mi je zdelo, da sta se dve šivanki zapčili vame.

Takrat sem bil prepričan, da moreš pogledati človeku globoko v njegovo notranjost samo tedaj, če ti je dana prilika, da lahko v miru prebiraš njegov obraz. Kakšna, nikdar do kraja razrešena, čudovitih skrivnosti polna uganka je vendar takle človeški obraz! Kadar sem imel katerega pred seboj, sem se zmeraj najprej zagledal v oči, v čelo in v senca. Tam se — kakor sem bil prepričan — razodeva življenje človeškega človeka, čudovitih bistrene, razumnosti in njenih žlahtnih navdihov, ki včasih nas tako neopredeljiv način plemenitijo izraznost obličja. Usta in deli okrog njih so pa okno v skrite in prikrite utrope čustnosti, v žleže in sanje telesa in krvi. Nikjer drugje se s toliko nepoklanljivo zvestobo resničnosti in resnici ne zrcali vsebina nagov in strasti in globina čutnega dela naše narave, pa tudi njegove toposti ali surovosti sli pokvarjenosti.

Toda te moje misli glede spoznavanja ljudi so se v času, ki sem ga preživljal onkraj stene, deloma predurčile. Tedaj nisem imel nobenih obrazov pred seboj in vendar sem spoznaval ljudi na drugi strani in sem se seznanjal z njihovimi lastnostmi. O njih so mi govorili njihovi glasovi in pregibi, en sam korak mi je včasih pomnil presenetljivo odkrite.

Glavil On je prihajal vsak dan okrog ene iz urada domov in kadar je zaprl vrata za seboj, se je zašilil zmeraj izi pozdrav.

»No, mamica, kaj bo dobrega danes!« Govoril je z visokim, čivkajočim glasom, za katerega dolgo nisem mogel doznati, kaj se bistvenega skriva v njem. Bil je poslovno prijazen in je hotel biti umirjen in dobrodušno samozavesten, vendar me je nekaj motilo, da nisem mogel verjeti tej njegovi privzeti lagodni širini. Čez čas sem pa sprevidel, da imajo tak glas ljudje, ki nimajo mnogo vere vase in so vsak hip pripravljivi, podčrtati se s povzdignjenimi zvoki, da se jim pri tem napejan

Pomen proizvodnje sadnih sokov in njihove porabe

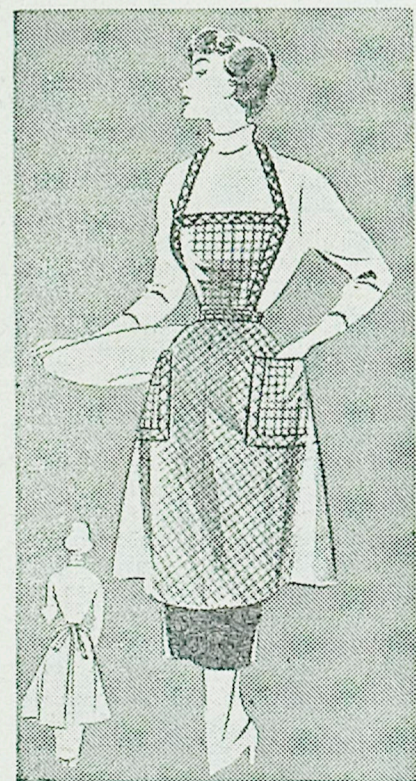
Znanstvena raziskovanja pravijo, da se vrednost sadja v celoti ne more prečiniti, tako je velika. Z medicinskega stališča je sadje zelo dragocen sestavni del naše prehrane. Za mnoge ljudi je sadje najboljšo sredstvo za urejevanje prebave. Za dobršen del bolnikov (na srcu, ki dan ali dva v tednu živijo samo od sadja, pravijo, da si s tem daljšajo življenje.

Razen orehov in njemu podobnih sadežev se sadje odlikuje po sočnosti, prijetnem okusu in lahki prebavnosti. Kljub veliki sočnosti, saj vsebuje okoli 85% vode, sloni visoka vrednost sadja tudi na vitaminih, mineralnih snoveh, sladkorju, pektinu, sadnih kislinah in aromatičnih snoveh. Skupnost vseh teh sestavin ugodno vpliva na človeški organizem.

Prav posebno vrednost pa imajo sadni sokovi, če so izdelani iz zdravega in zrelega sadja. Na trg prihajajo v glavnem v dveh oblikah: kot bistri, prečiščeni sokovi in kot motni, gosti sokovi. Poleg mleka so ti sokovi najboljše in najbolj zdrava pijača. Predvsem se uveljavljajo motni sadni sokovi zaradi boljše arome in zaradi novejšega spoznanja, da je vsak proizvod več vreden, čim manj se v njem izpreminjajo naravne lastnosti.

V Sloveniji imamo štiri podjetja, ki proizvajajo sadne sokove, in sicer: Tovarna Sad v Celju, Jugosalko v Mariboru, Flores v Ajdovščini in Belsad v Črnomlju. Te tovarne so opremljene z modernimi stiskalnicami velike zmogljivosti in urejene so tako, kot to zahtevajo mednarodni predpisi. Vse skupaj lahko izdelajo letno najmanj osem milijonov litrov sadnih sokov raznih vrst, od tega največ grozdnih in jabolčnih. Z drugimi besedami to pomeni, da lahko porabi vsak prebivalec v Sloveniji letno približno šest litrov sadnega soka. Toda takoj moramo ugotoviti, da zmogljivosti tovarn že zdaleč niso izkoristili in da so namesto osem milijonov litrov letno izdelali samo 1.260.000 litrov, to se pravi komaj 1/6 dane možnosti. Tako je odpadlo na enega prebivalca Slovenije le en liter proizvedenega sadnega soka. Pri tem pa ni, ne računamo, da prodajajo naše sadne sokove tudi v druge republike.

Kaj pravijo statistični podatki o sadnih sokovih iz drugih dežel? Ze pred vojno so v Švici porabili približno pet litrov sadnega soka na osebo, po vojni pa je ta potrošnja znatno narasla. Leta 1945 je znašala proizvodnja takih sokov v ZDA osem litrov na osebo in je bila še vedno v porastu. Potrošnja vina je bila istočasno za polovico manjša.

Praktičen in lep predpasnik, za katerega potrebujete 1,75 m pralnega blaga 80 cm širine

Zanimiva je tudi primerjava cen. Na svetovnem trgu je splošno pravilo, naj bo sadni sok vsaj tako poceni kot pivo. To pravilo drži v splošnem tudi pri nas. Vendar se ljudje pritožujejo, da so sadni sokovi predragi, posebno v krajih, kjer je tudi cena vinu približno ista, ali pa je še celo cenejša. Bolj nerazumljivo pa je dejstvo, zakaj ni mogoče dobiti sadnih sokov (včasih niti v vročem poletnem času) v gostinskih obratih ali v trgovinah. Nujno je, da pride v naših trgovinah s pijačami in v našem gostinstvu do temeljnega preokreta in da začnemo uvajati v večji meri sadne sokove kot vsakdanjo in splošno pijačo. To nam narekuje tudi skrb za ljudsko zdravje in interes boljšega izkoriščanja velikega bogastva, ki ga predstavljajo naši prirodni sadeži. Saj je Slovenija znana v svetu po svojem bogastvu na kultiviranem in divjem užitem sadju visoke kvalitete in dobre arome. Zato tudi izvažamo veliko sadja v inozemstvo.

Naj navedemo še dejstvo, da so sadne sokove, ki so jih izdelali v Sloveniji, preizkusili tudi tuji strokovnjaki, ki so priznali, da so odlični in sposobni za konkurenčni boj z vsakim inozemskim izdelkom.

Pri tem razpravljanju o pomenu sadnih sokov pa ne smemo pozabiti na pijačo, ki se vedno bolj uveljavlja v zadnjih petindvajsetih letih in je še danes zelo priljubljena po vsem svetu. To je paradiznikov sok. V ZDA je potrošnja paradiznikovega soka narasla od 4 milijone litrov na 616 milijonov letno, kar pomeni približno polovico proizvodnje vseh sadnih sokov. Kakor sadni sokovi, sploh, prihaja paradiznikov sok na trg v steklenicah ali v pločevinkah. Ta proizvod smo omenili tudi zaradi tega, ker naša domača industrija pravi prvo poizkusno proizvodnjo paradiznikovega soka. Pri nas že izdeluje paradiznikov sok tovarna Ex Arrigoni v Izoli, toda žal ga je zelo težko dobiti. Upamo, da bodo letos naše tovarne že toliko napredovale, da tega koristnega soka ne bo primanjkovalo na našem tržišču.

Dej naše živilske industrije, ki se bavi s predelavo sadja, je v polni, meri spoznal važnost svoje vloge pri dvigu sadjarstva s predelavo sadja v dragocene sokove. S proizvodnjo in porabo sadnih sokov učinkovito izkoristimo to, kar nam nudi narava in s tem nedvomno pripomoremo k dviganju naše življenjske ravni.

TOPLO ALI MRZLO

»Kdo ve, kaj bi bilo pravzaprav treba narediti?« — pogosto potoži človek, ki si je izpahnil nogo. Predvčerajšnjim, ko je nekako nerodno stopil in si zvil nogo, se mu je izpahnil sklep levega stopala. Najprej ga je zelo zbolelo, potem pa je noga močno zatekla. »Nogo morate držati na visokem, na zatekel sklep pa dajati mrzle obkladke!« je svetoval prvi zdravnik, ki ga je prosil za pomoč.

Nekaj dni kasneje je srečal prijatelja, ki je prav tako zdravnik. Le-ta mu je svetoval: »Nogo drži dol in jo koplji večkrat na dan v vroči vodi!«

Nobenih obkladkov? Vroče kopele? Kaj je pravilno? Naj se vam zdi še tako neverjetno, oboje je pravilno.

Pri izpahneni nogi so prenategnjene vezi in mišice. Mogoče so poškodovane tudi kite in kakšna krvna žilica. Zato je tudi odtok nekaj krvi v notranje tkivo okrog sklepa. Tako nastane izliv krvi, ki ga vsakdo pozna. Najprej je tako mesto rdečkasto-modro, po tednu dni spremeni barvo v zeleno, in še po nekaj dneh postane rumenkasto, potem pa čudne barve izginejo in koža je zopet normalna. To notranje krvavenje skupno s hitro ozdravitveno reakcijo telesa, ojačano s krvnim obtokom, je izzvalo oteklino.

Z mrzlimi obkladki skuša zdravnik zmanjšati oteklino poškodovanega telesnega dela. Ko je to opravljeno, je treba organizmu pomagati,

Široki plašči so še vedno zelo priljubljeni. Posebnost našega modela so gumbi na rokavih in na žepih. Plašč je brez ovratnika

Pravljica, ki ni pravljica

Od prenapornega dela in večnih skrbi je človek dokaj otopel za vse, kar ga obdaja. Ali vedno? O, ne, za spremembo si poišče razvedrilo, da vsaj za nekaj ur pozabi na vsakdanjost in se izgubi v svetu iluzij. Ze otroku je domišljija ključ, ki ga vodi v pravljico. Tam nikoli ne manjka »srečnega konca«, ki v vsakdanjosti skoraj vedno zdrsnemo nekako mimo in ga nadomesti nekaj, kar se nam morda zdí docela neustrezno, nepravilno in slabo.

Ali se še spominjate otroških dni? Prijetno je bilo ob zimskih večerih pri peči ali na kolenih stare tete, ki je bajala o kraljičnih in zlatih jabolkih, o letičnih preprogan in čudežnih škornjih, o strahotnih bitjih, ki so plačevala dobro in slabo. Včasih je pripovedovala tudi o resničnih doživljanjih, ki pa so se zdela bolj neresnična od bajk samih — skratka, vsakomur izmed nas je v mladosti prijal tak svet, kot bi bil izmišljen in prikrojen prav za nas.

Velikokrat se je zgodilo, da so pravljice imele na otroka kvarne posledice: zamenjal je resničnost s pravljicnostjo. Povsod je videl le junaka in osebe iz izmišljenega

da sesirjeno kri zopet raznese po telesu. Takrat pomaga gorkota. Zato tudi takile na videz nasprotni nauki, danes mrzlo, jutri vroče.

Lahko se zgodi tudi, da dva zdravnika istočasno za isto stvar pripočata eden mrzlo, drugi toplo. Oba imata svoje vzroke in oba imata tudi prav.

Pripravimo milo za čiščenje madežev

Odlično milo za čiščenje madežev si lahko sami pripravimo takole: kenos pralnega mila naribamo, ga denemo v stekleno posodo, prelijemo z amoniakom, dobro premešamo in zamašimo. Ko je milo popolnoma raztopljeno, dodamo še malo amoniaka, toda pazimo, da ostane zmes gosta.

To tekoče milo bo odstranilo vsak masten madež in vso umazanijo z obleke, če z njim umazana mesta zdrgnemo, nato pa izperemo v mladni vodi.

Meso pravkar zaklane živali je navadno trdo. Če ga nakapamo z limonovim sokom in oljem 10 minut preden ga denemo v pečico, bo sočno in mehko.

Lakasto usnje lepo operemo s sladkim mlekom. Potem ga namažemo s surovim jajčnim beljakom in zdrgnemo z volneno krpo.

NEVARNOSTI GROZIJO otroku tudi v stanovanju

Za otroka ni nevarna samo ulica ali dvorišče. Pogoste so nesreče, ki se zgodijo otroku v stanovanju, na očigled staršev. Velik odstotek otrok, ki jih pripeljejo v naše bolnice, je med tistimi, ki so žrtve nesreče ali malomarnosti staršev ali pa tistih, ki so jim otroke poverili na čuvanje. Zato vas bomo opozorili na nekatere stvari, na kar je treba prav posebno paziti, ker bomo tako lahko preprečili marsikatero nesrečo.

1. Otroško posteljico, košaro ali voziček postavimo tako, da ni v bližini nčesar, za kar bi se otrok lahko oprijel, se dvignil in padel iz ležišča. Prav tako ne sme biti ležišče blizu mize, s katere lahko s prtom vse potegne, da pade nanj ali na tla.

2. Dojenček naj spi brez blazine. To je dobro že za pravilno rast in razvijanje hrbtenice, s tem pa tudi zavarujemo otroka, da se ne bo v blazini dušil, če se obrne na trebuh.

3. Nekateri starši imajo grdo navado, da otrokom grejejo posteljo z ogrevalnimi steklenicami ali z električnim termoformom. Steklenica se lahko odmaši in otroka opeče vroča voda, v termoformu pa je lahko slaba izolacija ali kratak stik, kar lahko izzove nesrečo.

sveta, bal se je vsakega in vsakega, celo prijaznega domačega muca, ki se mu je dobral, češ saj ni maček, ampak sam nebodigatreba. Bal se je teme, v kateri motovilijo coprice in volkodlaci, po cesti se je venomer oziral, če slučajno ne prihaja za njim gozdni ali divji mož. Skratka, pravljice so otroku posredovale marsikaj lepega, kar domišljija naravnost zahteva v svoji neutrušenosti, so pa mnogokrat pustile tudi škodljiv pečat, ki se ga je v odrasčaju dobi človek le težko otrešel.

Zahteva po pravljicnosti je svojiska vsakemu človeku, da celo posamezna vas, dežela ali ljudstvo poseduje svoje pravljicne junake, ki jih odlikujejo vrline, jasne določene kraje ali ljudi. Razmere kraja in ljudi so rodile in ustvarjale pravljice in ni čudno, če so se tlačenemu, nesvobodnemu človeku utrinjale zamisli maščevanja in maščevalcev v najbolj pisani pojavi, obleki in dejanjih.

Kakšen je bil, oziroma je še vpliv takega pravljicnega sveta, je seveda drugo vprašanje.

Kako je delovala na otroke filmska predstava »Sneguljčice«, ki je v raznih inačicah razširjena pri vseh narodih? Otroci so si ustvarili v deklici Sneguljčici podobo nedolžnosti, lepote in dobrote, v antipodni kraljici — mačehi, pa vsega obsojanja vredno podobo, ki mora prej ali slej podleči. Vzgojni namen je bil torej že dosežen: mali gledalci so ob vidni predstavi ljubkega, dobrega dekletca in hudobne mačehne sami občutili razliko.

Starši in vzgojitelj, morajo torej znati otroku posredovati izbran pravljicni svet, ki ustreza stopnji razvoja in okolju. Otrok današnjega sveta pa, ki se otreša vsega, kar vodi v mrak in neznanje in hoče vse raziskati, videti in otipati, potrebuje drugačnih pravljic kot otrok preteklosti. Zavedati se moramo, da so današnji otroci mnogo bolj kritični od prejšnjih, ki so tavalji po temi neznanja. Razlika med nedkanjo idilčnostjo in današnjo stvarnostjo je nepopisna. Otroku danes že v zibelci, to se pravi — v posteljici, igra radio, namesto trske, lojenke ali petrolejske svetilke mu jasna električna luč razsvetljuje najtemnejši kot, v katerem ga kvečjemu preseneči kakšna ponižna miška. Ze v šolski, da celo predšolski dobi obiskuje filmske predstave in se tudi sicer praktično seznanja s čudeži moderne tehnike; posebanje za gorko zimsko pečjo je zamenjal zdrav šport in televadba. Otroku je treba torej samo pomagati, da pravilno pojmuje, sprejme in obdrži marsikaj, kar bi se v polpretekli dobi pomenilo pravo pravcato pravljico.

Saša Frelj — Držajeva

4. Za otroka je zelo važen izbor igrače, ker jih nosi v usta. Zato morajo biti igrače iz snovi, ki jo umivamo ter sestavljamo iz večjih delov, ki jih otrok ne more odtrgati in požreti.

5. Gumbi in trakovi na perilu morajo biti dobro pritrjeni, ker jih otroci radi porivajo v usta in jih lahko odtrgajo ter pogoltnejo.

6. V nos porivajo grah, fižol in druge drobne stvari, zato naj ne bodo v njihovi bližini.

7. Ob oknu ne imejmo pručic in stolov, kajti otroci bodo nanje splezali. Pri tem lahko visijo preveč čez okno, zgubijo ravnotežje in padejo na ulico.

8. Iz ključavnic moramo pobrati vse ključe, ko začne otrok capljati naokoli. Ključi so za otroke velika mikavnost in prav nobenega ne pustijo v miru. Lahko se nam zgodi, da se otrok zaklene v sobo in potem ne zna odkleniti, ali da zaklene kak predal in potem ključ izgubi.

9. Razna zdravila, kis, špirit, žganje, sodo in podobno nikoli ne puščajte tako, da otrok lahko doseže. Zgodilo se je že, da so otroci pogoltnili nekaj praškov za spiranje in potem zdravnikom ni več uspelo, da bi jih zbudili. Otrok si izmalil obraz ali kak drug del telesa, če polije po sebi sodo ali lužni kamen. Zato naj bodo zdravila pod ključem, druge stvari pa na za otroka nedosegljivem mestu.

10. V sobi, kjer gori električna peč, ne puščamo otroka nikdar samega. Papirji in vžigalice niso igrače za otroka. Otroci so že večkrat zažgali hišo.

11. Pazite na električna stikala, svetilke in podobno. Izolacija mora biti dobra, toda vendar je bolje gledati, da se je otroci ne dotikajo.

Iz stare obleke nova — to dosežemo s kombinacijo, za katero vidite na sliki dva vzorca

12. Plinski štedilnik obrnite tako, da otrok ne more odpreti pipic, če je slučajno sam v kuhinji.

13. Otroci ne smejo doseči našega pribora za šivanje, kajti tam je veliko nevarnosti: šivanke, bučike, škarje in gumbi. Za otroke je vse tako pripravno za v usta ali v nos!

14. Domačih živali, psov in mačk, nikoli ne puščamo samih pri otrocih. Najsi bodo še tako domače, otrokom so lahko vedno nevarne.

15. Če je otrok v kuhinji blizu štedilnika, obmimo posodo z dolgim ročajem vedno proč od njega. Tako bomo preprečili, da je ne bo otrok potegnil in polil vročo vsebino pe sebi.

16. Ko je za otroka jed kuhana, jo najprej razhladimo in vse pripravimo in šele potem začnemo otroka hraniti. Sicer je otrok nestrpen in lahko potegne vročo jed na sebe in se opeče.

Jajčne jedi in omelete so rahlejšje, če dodamo testu malo nstrganega krompirja.

Prerezana čebula bo več dni sveža in uporabna, če prerežemo ploškev namažemo z maslom.

Sledove od črnih na kazalcu in sredincu zdrgnemo z glavico od vžigalice

Kakao se ne sprime v kepe, če ga pomešamo s sipo, preden ga vsujemo v mleko.